

Cena 1'50 din

Edinost

Uredništvo in uprava: Maribor, Kopališka ul. 6 - Tel. 25-67 - Izhaja vsako soboto
Večja letna 36 din, polletno 18 din, četrtletno 9 din, za inozemstvo letno 50 din
Rokopisi se ne vračajo - Pošt. č. rač. 11.787 Mariborske tiskarne d. d. Maribor
Oglaš po ceniku

Ubiti človeka je zločin. In kaj je ubiti narod? Kako bi sodili tako dejanje?

Jules Michelet

Prošnja zaupnikom

V prvi polovici maja smo poslali zaupnikom okrožnico — tisto rumeno tiskovino — s prošnjo za sodelovanje po določenem načrtu in z določenimi, kar mogoče ugodnimi pogoji za tako sodelovanje.

Hvaležni smo zaupnikom, ki so kaj kmalu ustregli naši prošnji. Prosim jih, da naj blagovolijo podpirati našo skupno pošteno stvar tudi za naprej z enako in po možnosti s še večjo vnemo!

Druge zaupnike, ki se še niso odzvali naši prošnji, pa ponovno vljudno prosimo, da naj izvolijo to čim prej pristopiti, odnosno pridobiti za to in nam sporočiti kako drugo ugodno osebo iz domačega kraja, ki bi mogla in hotela na naprošeni način sodelovati!

Uprava »EDINOST«
Maribor, Kopališka ulica 6

Francozi so slavili svoj narodni praznik

Casopisi poročajo iz Francije, da je francoski narod slavil svoj letošnji narodni praznik nad vse veličastno. Pravijo, da so zavzele proslave tak obseg, da včasih še privedeljem, oziroma sami vladi ni bilo prav všeč. Pri vsem tem je toliko dejstev, ki se zdijo nam nefrancozom naravnost čudovita, vsekakor pa neobičajna. Že sam povod francoskega narodnega praznika — spomin na zmago francoskega ljudstva nad svojimi francoskimi zbiralci, nad francoskimi graščaki in nasledniki s slavo ovenčanih francoskih kraljev — že samo to je nam, ki ločimo prav za prav le pravične vojne proti sovražnikom in obžalovanja vredne državljanske vojne, tuje in skoro nerazumljivo. Francoska revolucija je postavila toliko dotlej trdnih in neizpremenljivih pojmov na glavo, da jo po Goethejevih besedah lahko res smatramo za eno največjih zasek v človeški zgodovini.

Do francoske revolucije je bilo neko tako načelo, o katerem se ni smelo dvomiti, mnenje, da se more narod braniti pred svojimi zunanji sovražniki le pod vodstvom svojih preizkušenih dolgoletnih voditeljev, ki so že iz pradavnine podedovali vse tisto, kar je potrebno za uspešno vodstvo naroda in brez katerih bi bil narod kakor sirota brez skrbnega očeta in blage mamice neizogibno zapisan pomankanju in poginu. Toda Francozi so dokazali, da to prastaro načelo ne velja. V znameniti bitki pri Valmyju se je francosko ljudstvo ustavilo združeni evropski reakciji in jo — čeprav slabše oborožene — porazilo. S no in v občutni manjšini — porazilo. S tem je na mah padla vsa teorija o nenadomestljivih večnih višjih sposobnostih in domnevah izbrancev pred narodom. Izkazalo se je, kakor še potem v zgodovini, da je ljudstvo, ki ve, čemu se bori, čisto močnejše od plačanih ali prisiljenih vojakov. (Kako drugače bi si v novjšem času mogli razlagati odpor kitajskega ljudstva proti bolj organiziranim in sodobnejše opremljenim Japoncem?)

Toda povrnimo se na proslavljanje samo. V poročilih o proslavah čitamo o silajnih paradah državne, kolonialne in zavezniške angleške vojske. Bili so baje naravnost veličastni prizori, plapolale so trobojnice, odmevali so ostrí koraki armade, grmeli so tanki in aeroplani, vse je bilo naravnost bajno. Toda... Vse te parade mi ne povedo ničesar. V zadnjih letih smo gledali po filmskih tednikih toliko praznih parad z brezizraznimi stroliko podobnimi telesi, da nas še tako silajna parada ne gane več. Vsi ti tanki, topovi, motorizirane kolone in aeroplani, ki si jih razne države kažejo medseboj ne pomenijo mnogo. Govoril se, da so nekje kazali nekemu predstavniku tuje države celo morje aeroplanov, od katerih pa so bile samo prve tri vrste opremljene z motorji. Ni važno, ali je ta anekdota resnična, vendar pa dobro ponazorjuje duha takih parad.

Meja kliče!

Naš obmejni problem smemo in moremo smatrati kot enega izmed najvažnejših med vsemi. Dotika se predvsem gospodarskih ter prosvetnih strani in pa, kar tako radi pozabljam, propagande. Ne vidimo, kaj delajo v tem pogledu sosedje na svoji meji, ne vidimo, kaj se godi pri nas. In tu se moramo v prvi vrsti obrniti na dva glavna činitelja, ki vodita ali bi vsaj morala voditi obmejno življenje: na učitelja in duhovnika.

Da sta si naš učitelj in duhovnik v laseh, že stara stvar, ki se vleče že iz sedemdesetih let preteklega stoletja. Ločijo ju predvsem svetovno-nazorske razlike, ki ju ne morejo zediniti niti v pogledu nacionalnega vzgajanja, kjer imata oba iste naloge in bi morala dosegati ali vsaj stremeti za istimi cilji. Danes pa mislimo, da je skrajni čas, da prenehajo biti omejnne razlike nazlog oviram pri nacionalnem delu. Kajti, prizadevanja ob meji ne rodijo pravih in polnih uspehov. Te dni sem potoval ob meji in kar neverjetne stvari sem slišal ter videl. Pred kratkim smo čitali, da so se udeležili pogreba nekoga mladeniča v Vuzevici fantje in dekleta v velikih čudnih uniformah ter z venc, na katerih so bili nemški napis. Neverjetno, da se takšnih stvari udeležuje tudi slovenska mladina, zastupljena po tujih agitatorjih in hlepeča po nečem,

česar ne pozna od prave strani. No, in če tako mahne popotnik po Kozjaku, se sigurno čudi. Tod, kjer prebiva slovensko ljudstvo, čuješ mnogo tuje govornice, se pravi skvarjenega dialekta, ki ga ne bo razumel niti pošten Slovenec, niti pošten Nemec. In še nekako ponosni so ti ljudje na svojo spakedranščino, ki jim gre le s težavo z jezika. Vpraševal sem, kako to, da so se ljudje navzeli toliko tujih idej in sem dobil povsod isti odgovor: »Naši se premalo brigajo za nas. Ko bi žrtvovali malo več denarja in posvetili malo več pozornosti bi bilo nacionalno delo neprimerno lažje. Tako pa je delavce, ki dobivajo nizke mezde in živijo v revščini, težko navdušiti za kaj nacionalnega, ko pa vsak dan slišijo od ljudi, ki očividno širijo tujo propagando, kako sijajne so razmere za mejami. Mi, ki imamo več vpogleda v te stvari, vemo da vse to ni res, ampak da smo mi v Jugoslaviji lahko še prav zadovoljni. A kaj, ko nas le malokdo hoče poslušati in nam verjeti!«

Tako, zopet gospodarski problem, ki je osnova vsemu nadaljnjemu. Poleg tega pa seveda ne smemo prezreti tudi drugih činiteljev. Prav te dni smo čitali, da je taborilo na Baškem jezeru na Koroškem 3000 članov Hitlerjeve mladine iz starega rajha; Baško jezero leži prav ob meji. Kdo pa tabori na našem obmejnem Kozjaku? Razen akademskega delovnega

tabora v Lešah in srednješolskega v Gradišču ni menda nikogar. Le kakšno nedeljo poleti ta ali oni pevski zbor med Kobance, kar je sicer zelo hvalevredno, pa odločno premalo. In vendar so krasni kraji tudi na Kozjaku, vredni, da bi jih posejlo čim več izletnikov. Prepričan sem, da bi bilo nujno potrebno, če bi se analogno »Društvu prijateljev Slovenskih gorice« osnovalo tudi »Društvo prijateljev Kozjaka«, ki bi si nadelo za nalogo obiskovati naše podravske in kobanske vasi ter tu in tam razdeliti med prebivalce tudi potrebnih stvari. Ze malenkost dobre volje bi uplivala na obmejno prebivalstvo izredno ugodno in bi ga preverila, da je še nekdo, ki skrbi za njih in nanj misli. V zadnjih časih, ko so poleg Ciril-Metodove družbe začeli delovati za povzdigo obmejnega ozemlja tudi še drugi činitelji, bi bila takšna akcija tembolj dobrodošla. S tem bomo pomagali mnogim obmejnim prebivalcem, ki so zavedni in od svoje strani storijo največ, kar morejo, ter učiteljem in duhovnikom, da bodo čim uspešnejše budili zavest slovenske narodne pripadnosti. Zato treba iti na naglo in plodno delo, da bomo doprinesli tudi mi svoj del. Meja kliče! Pohitimo nanjo, posečajmo jo in ji nudimo, kolikor bomo bomo mogli, da ji bomo potrdili vero v domovino! — d.

Elektrifikirajte naše podeželje!

Poleg drugih perečih sodobnih problemov našega kulturnega in gospodarskega položaja je elektrifikacija našega podeželja. Temu področju se zlasti zadnja leta posveča posebna pažnja. Mnogi važnejši kraji naše ožje domovine so si z lastnim prizadevanjem in s pomočjo banovine pripomogli do napeljave elektrike.

Ob pregledu na sedanje stanje napeljanega električnega omrežja štrom Slovenije, ki ga oskrbuje v glavnem falska in velenjska elektrarna, kateri dobavljata tok po različnih cenah oziraje se na število interesiranih odjemalcev je opaziti, da so na tem področju še danes po dvajsetih letih najbolj zanemarjene Slovenske gorice. Ob danih pogojih se je v tem pogledu le malo storilo.

V letu 1937. je bil od banovine izdelan obsežen načrt načina izvedbe elektrifikacije vseh Slovenskih goric. Res je od ljudstva in nekaterih merodajnih činiteljev pospešena akcija rodila uspehe, da se je povezal za elektriko nekaj obmejnih krajev zapadnega dela Slovenskih goric, a velik in to glavni del pokrajine še čaka na uresničitev te prepotrebne zveze, ki je za pokrajino življenjskega pomena. Od časa do časa se pojavlja vedno bolj misel po industrializaciji Slovenskih goric. Socialne in gospodarske prilike nam zgovorno dokazujejo, da je v večji industrializaciji še mnogo možnosti za rešitev našega malega človeka. S tem bi se morda ustavil val izseljevanja v tujino, ki zajema zlasti v zadnjih letih tolik odstotek našega kmetijskega delavskega proletariata, kateri pa je prečestokrat navezan na velike nevarnosti v narodnem in kulturnem oziru.

Z izvedbo elektrifikacije in z izvedbo

industrializacije bi se morda izboljšal sedanji gospodarski in socialni položaj našega ogroženega podeželja. Valika pridobitev bi bila to tudi za našo obrt, ker bi se tudi obrtniški obrati z elektriko povečali in bi se v primeru z dosedanjim načinom obratovanja pocenila nabava gonilnih sredstev strojev. Kakšen obseg bi zavzela električna napeljava v kulturnem pogledu ob nastopajočem razvoju turizma v obmejnih točkah, si lahko predstavljamo.

Zgolj iz teh dovolj dokazanih razlogov, ki so naše življenjske važnosti, je nujno potrebno, da merodajni činitelji upoštevajo naše upravičene želje po izvedbi elektrifikacije v območju ogroženega podeželja, ki mu je treba ustvariti nove možnosti blagostanja in razvoja sploh.

Utrinek o prijateljstvu

O prijateljstvu govoriti ali pisati je dandanes težko in veliko. Kajti nič ni tako spremenljivo, da naravnost tragično, kot ta zadeva. Danes se še objemata, jutraj sta še kot ena duša v dveh telesih, na in zvečer te že izda kakor Judež Iškarijot Jezusa. S poljubom, z lepo gesto, s priklanamjem glave. Pa je konec. Niti sramu ni nikjer, da se je zgodilo nekaj grdega, odurnega, za človeka nečastnega. Nasprotno, še nesramen pogled, kako te slačijo in bijejo z bičem. Judež Iškarijot je bil vsaj v toliko poštenjak, da je šel in se obesil. Prijatelja pa niti trohice ne za-grize vest, da je napravil zločin; ne, z užitkom prešteva dva in trideset srebrni-

kov, za katere je prodal človeka, in še opreza, kje bi se dalo še kaj zaslužiti. — Vse je samo denar, zaslužek...
Kulturni zgodovinar bo moral zapisati o naši dobi: Bil je čas, ko je bil človek človeku volk, prijatelj prijatelju pa hijena...
Res, v žalostnih časih živimo!

Država in banovina naj od svoje strani čimprej ukreneta, da se s pomočjo potrebnih sredstev vendar končno uresniči dvajsetletna želja našega obmejnega prebivalstva. Pri sedanjem dobavljanju električnega toka je opaziti, da ga še nekateri kraji ob meji dobavljajo stalno iz Nemčije in vprico tega so te postojanke še dandanes po dvajsetih letih naše skupne svobodne države odvisni vsled cenene doba-ve toka od zamejstva. Ali je to v našem narodnem interesu, da se to dopušča? Ali bi država ne našla toliko sredstev za kraje, ki v davčnem pogledu toliko doprinašajo, da bi naše elektrarne nudile za narodnostno ogrožene kraje cenejšo elektriko? Tukaj je treba najti nujne rešitve, da se v tem pogledu osamosvojimo in otresemo vsakršne odvisnosti od zamejstva. V tem pogledu ni več časa za odlašanje vprašanj, ki so našega življenjskega pomena.

POZORI!
Naročniki iz Maribora in okolice lahko poravnajo naročnino o s e b n o pri upravi v Mariborski tiskarni

Slovinci se imamo načelom francoske revolucije neizmerno veliko zahvaliti. Zal smo tedaj pustili, da so nam drugi delili njene poslednje in najneznatnejše pridobitve. Morda bo še prišel čas, ko ne bomo pobirali več paberkov velikih zgodovinskih prelomov, ...

SKRBI ZA »EDINOST«

7 dni domačih vesti

* Kralj Peter je napravil te dni kratak izlet s torpedovko »Durmitor« in se tako seznanil z ustrojem moderne torpedovke.

* Knez namestnik in kneginja Olga sta odpotovala v London, kjer sta gosta angleške vladarske dvojice v Buckinghamu. Poleg kneževske dvojice potujejo še minister dvora Antić in drugi odličniki. Angleški tisk je posvetil temu obisku nekaj laskavih in toplih člankov. Pri slavnostni večerji v Buckinghamski palači so bili navzoči tudi odlični predstavniki angleške vlade in javnega življenja. To je ta obisk le privatnega značaja in nima nikakih političnih ozadij. Ker se vojvoda in vojvodinja Kentška odpravljata v Avstralijo, kjer bo Kentski vojvoda prevzel posle guvernerja, sta se knez Pavle in kneginja Olga prišla od svojih sorodnikov posloviti. AA

* Knez namestnik je dobil od kralja Jurija VI. najvišji angleški red podveznice. Ta red se le izjemoma podeljuje tudi tujim vladarjem. Poleg kneza namestnika ga imajo: italijanski, švedski, belgijski in romunski kralj ter japonski cesar.

* Gutenberg, izumitelj tiskarstva bodo slavili mariborski tiskarji. V soboto 22. t. m. bo v dvorani Ljudske univerze akademija, na kateri bo sodelovalo že tudi znano pevsko društvo »Grafika«. V nedeljo je izlet na Pohorje.

* Zveza profesorjev Jugoslavije je zborovala v Sarajevu. Obravnavali so razna stanovska vprašanja in sprejeli so resolucijo, ki zahteva nov srednješolski zakon in ukrepe za izboljšanje socialnega položaja profesorjev. Najvažnejše pa je tisto mesto v resoluciji, ki zahteva ostre mere proti defetistični tuji propagandi med učenci. Take zdrave ukrepe bi vsa javnost toplo pozdravila, da bi se ne zgodili več primeri, ko so se krivci, ki jih je šolska oblast prijela, zatekli tja do Sto jadinoviča, ki jim je blagohotno odpuščal in tiste, ki so pri trebljenju tega strupa pokazali dovolj odločnosti, celo preganjali. Za predsednika Zveze je bil izvoljen bivši predsednik Radoje Knežević (175 glasov). Opozicija je dobila le dva glasa.

* Dr. Maček bo obiskal prihodnji mesec Bosno. 10. avg. bo namreč slovesna otvoritev planinske kočice na Koprivniku blizu Bugojna. Zastopniki hrvatskega planinskega društva so k tej slovesnosti povabili tudi dr. Mačka, ki bo pri tej priložnosti prvič obiskal Bosno. Zdi se, da bo to manifestacija bosansko-hrvatske povezanosti.

* Trgovinski minister je določil za suhe češnje novo ceno in sicer 290 din za običajno in 310 din za veliko garnituro.

* Miha Novak, 22-letni drogerist, ki je bil uslužben pri tvrdki »Salus« se je z jadralnim letalom smrtno ponesrečil. Tovariši so ga spremili na zadnji poti.

* Evgena Savojskega bodo začeli slaviti nemški akademiki v Jugoslaviji. Vsako leto bodo položili na njegov spomenik v Vežircu venec.

* V Prevaljah je odstopil celokupni občinski odbor, ki je bil ves včlanjen v JRZ.

* Mariborska bolnica je dobila nov rentgen, ki je baje najnovejši model.

* V Mariboru bo v okviru Mariborskega tedna festival slovenskih narodnih običajev. Nastopile bodo skupine iz raznih delov Slovenije s plesanjem belokrajinskih kol, prleškimi gostovanjem, pogrebom Kurenta itd. Ker take prireditve Slovenci še ne poznajo, vlada že danes zanjo veliko zanimanje. Vožnja je kakor znano polovična.

* Nekateri naši listi poročajo, da so se pogajanja za rešitev hrvatskega vprašanja zopet obnovila. S hrvatske strani o tem še ni nobenih poročil.

* Dravska banovina je razpisala več literarnih nagrad za dela, ki so izšla v tisku od 1. aprila 1939.—31. marca 1940. Kakor znano so dobili letošnje nagrade sledeči avtorji, oziroma dela: Pavel Sedmak: Kaplan Martin Čedrmac, Igo Gruden: Dvanajsta ura, Janez Jalen: Cvetkova Cilka, Vida Taufer: Veje v vetru, Vladimir Bartol: Alamut, Ivo Šorli: Večne vezi.

* Banska uprava je razpisala 20.000 din za najboljša dela na področju likovne umetnosti.

* Protialkoholni počitniški tečaj za učitelje je priredila liga proti alkoholizmu v Ljubljani. Tečaj traja 5 dni.

* Do sporazuma bo prišlo še pred septembrom, kajti vse bistvene zapreke so odpravljene, sodi zagrebški »Obzor«.

* V okolici Peklenice, kjer je nekaj petrolejskih vrelcev, je prišlo do tožbe petrolejske družbe proti kmetom in neki veletrgovini, ker je ta baje kupovala od kmetov ukradeno nafto.

Rusko japonski spor

Nov način „zmagovanja“ in odgovor na ultimativne note

Poročila o sijajnih zmagah japonsko-mandžurskih armad nad Rusi, oziroma Mongoli so kaj kmalu utihnili. Nenadoma so zagledale po evropskem časopisju kaj čudne vesti beli dan. »Zmagoviti« Mandžurci, ki jim je uspelo, da so v nekaj dneh uničili dobršen del celotne sovjetske letalske sile in bi v nekaj tednih morda že zasedli Moskvo in prišli tako svojim zaveznikom v Evropi na pol pota nasproti, tj. Mandžurci so nenadoma spoznali vse dobre strani miru, po katerem vendar vse človeštvo stremi. Seveda velja to le za mir z Rusi. Na Kitajskem o miru za sedaj še ni govora.

Tudi Japonci, ki so prav za prav vsotvar skuhal in poslali Mandžurce v ogenj po kostanj, so postali hudo miroljubni. Kje je vzrok temu nenadnemu miroljubju ljudi, ki vendar po znanih ide-

logijah smatrajo vojno kot višek človeške civilizacije? Od samih porazov so se znašla sovjetska letala v sredi zmagovite Mandžurije. Bombardirala so železniško križišče Fulagri, 300 km severno od Harbina, s čimer je močno oviran železniški promet, po katerem bi se morale voziti mandžurske čete proti mongolski meji.

Vzporedno s tem je nastal med Rusijo in Japonsko spor, ki je zavzel že prav ostre oblike. Japonska petrolejska družba na Sahalinu je bila radi kršitve delovnih pogojev obsojena na občutno kazen 374.000 rubljev. V primeru, da ta kazen ne bi bila v pravem roku plačana, so zapretili sovjetske oblasti, da bodo zaplenile imovine družbe. Japonci so bili razburjeni. Vložili so protest pri sovjetskem pomočniku zunanjega ministra Lozovskem. Zahtevali so, da vlada obsodbo pre-

ključne in to še pred 18. julijem sporoči japonskemu veleposlaniku Togi, sicer bi bila japonska vlada prisiljena, da zavzame odločnejše stališče v zaščito svojih državljanov. Svet je prislunil. Izza Monakovega smo vajeni, da se na take note govori prav ponižno in »v interesu miru« čim bolj vpljudno. Toda Rusi se menda niso učili političnega bontona od Chamberlaina. Lozovski je vrnil Japoncem noto ter izjavil, da sovjetska vlada o njej še sklepati ne more, ker je preteča in ultimativna in je torej sovjetska vlada ne more sprejeti...

Japonci bodo zato pričeli vprašanje okrepitev protikomunističnega pakta... Trudili pa se bodo, da bodo ostale mandžursko-mongolske meje iste kakor do sedaj. tad.

Angleški narod za sporazum z Rusijo

Med tem, ko spravljajo nekatere časopisne agencije v svet vesti o neiskrenih namelih Rusije, ki zahteva baje vedno več, zavlačuje pogajanja in »vleče« Angleže in Francoze, je angleška opozicija sama vse take vesti ovrgla in očita vso krivdo za zavlačevanje pogajanj angleški vladi, ki pod Chamberlainovim vodstvom ne želi iskrenega in enakopravnega sporazuma. (Isto očita opozicija v Franciji Daladieru.)

Kongres laburistične (delavske) stranke se je z 2.363.000 proti 55.000 glasovi izrekel za sporazum. »Kongres ponovno poudarja misel, da je mogoče pretečo vojno nevarnost odkloniti le z ustanovitvijo močne skupine miroljubnih držav«, pravi resolucija. V tem si je delavska stranka edina z liberalno in celo z delom konservativne stranke, ki se vsa ne strinja s Chamberlainom.

Britanski inštitut za preiskovanje javnega mnenja je anketiral (vprašal za mnenje) množico ljudi različnih stanov

in 87% se je izrekel za sporazum z Rusijo.

Ladje, ki ne smejo izkrcati svojega živega tovara

Na ladji »St. Louis« se je napotilo proti Kubi 918 Židov. Toda Kuba ni dovolila, da se izkrcajo in ladja je dolgo blodila in prosila, dokler niso pristale Anglija, Francija, Belgija in Nizozemska, da sprejme vsaka od teh držav skupino Židov. Ameriški Židje pa so morali za vsakega svojega sonarodnjaka položiti 500 dolarjev garancij.

Tako išče pristanka ladja »St. Dominik« s 14 Židi, ki bi se radi izkrcali na otok Haiti. Okrog Urugvaja plove »Monte el Vio« z 78 Židi, druga ladja s 104 in tretja z 200 Židi.

700 Židov gladovno stavka na neki ladji, ki ne sme izločiti svojega živega tovara v Palestini. 500 Židov se je podalo na pot brez cilja iz romunskega pristanišča Mangalia. Baje plove nekaj takih »mrtvih ladij« tudi po Donavi. -skl.

* V rudniku Trepča, ki je last angleških podjetnikov, je nastal spor z delavstvom. Ker je potekla kolektivna pogodba, bi si delavci radi izboljšali svoj položaj. Zahtevajo zvišanje mezd, brezplačna stanovanja in plačan dopust.

□ Na Češkem imajo dve tajni radioodajni postaji, ki jih oblasti doslej še niso odkrile. Obe oddajata hude napade na tuji režim na Češkem.

□ 1200 rudarjev je bilo v belgijskem rudniku v Eysdanu radi prekinjenja električne struje v nevarnosti, da se zadušijo. Vendar so jih v zadnjem trenutku rešili.

□ Holandska ministrska kriza še vedno traja. Govorijo o izvenparlamentarni vladi

□ Madžarsko nemška trgovska pogajanja baje dobro potekajo.

□ O Palestini se je razvila v angleškem parlamentu huda debata. Duff Cooper je izjavil, da je bela knjiga izgrešana, ker si je naredila sovražnike v Arabcih in Židih. On je zato, da se sedaj bolj podprejo Židje, ki so sedaj bolj preganjani in potrebujejo več pomoči.

□ V boju za svoj nevtralnostni zakon je ostal Roosevelt pred senatorji v manjšini. Politični krogi trdijo, da bo imelo to za posledico ohranjenje napadalec.

□ Tudi vrhovni poveljnik francoskih čet Gamelin obišče Varšavo.

□ V Trstu bo dobila nova univerza, ki ima le pravno fakulteto, v kratkem tudi medicinsko.

□ Chamberlainov položaj omajan? Po angleškem časopisju se vodi ostra borba za vstop Churchilla v vlado. Zanimivo je, da se ta zahteva ne nahaja samo v opozicijskih, ampak tudi v listih konservativne stranke. Ta zahteva pa je obenem že prikrit napad na Chamberlaina, ki mu ne zaupajo prav in se boje, da bi on morda poizkusil z novim Monakovim. Razen tega mu očitajo, da je on tisti, ki ovira sporazumevanje s Sovjetsko Rusijo in na katerem je precej krivde, da doslej še ni prišlo do sporazuma, ker je tako nepopustljiv.

□ V Tokiju se vršijo pogajanja za sporazum med Anglijo in Japonsko, vendar je le malo upanja na uspeh. Japonske zahteve so sledeče: 1. Ustavitev pomoči maršalu Cangkajseku. 2. Ustavitev protijaponske politike. 3. Priznanje novega položaja na Kitajskem. 4. Politično in gospodarsko sodelovanje z Japonsko in obdržanje miru v Tiencinu. Pogajata se japonski zunanji minister Arita in angleški poslanik Craigie. Craigie vztraja pri zah-

tevi po takojšnji ureditvi tiencinskega vprašanja, še preden se preide na nadaljnja pogajanja.

□ Angleški general Ironside je prišel uradno v Varšavo, da se tam domeni z voditelji poljskega generalnega štaba o morebitni skupni obrambi. Bil je tudi v audienci pri maršalu Rydz-Smyglju.

□ Tibor Eckhardt, voditelj madžarskih malih kmetov se nahaja te dni v Londonu, kjer je stopil v stik z nekaterimi angleškimi politikami pred vsem s Churchillom in Duffom Cooperjem. Zadnje čase se veliko govori o možnosti, da postane Madžarska nemški protektorat, ali vsaj v enakem odnosu do Nemčije kakor je »neodvisna« Slovaška.

□ Bivši predsednik Češko-Slovaške republike dr. Beneš je prišel v London. Njegov obisk je v zvezi z živahno akcijo Čehov in Slovakov, ki so izven domovine.

□ Anglija in Francija sta na morju znatno močnejši od Nemčije in Italije. Imata skupno 374 bojnih edinic (ladij) z 1.740.000 tonami, Nemčija in Italija pa samo 311 edinic s 596.000 tonami.

□ Na Daljnem vzhodu imajo demokratske države z Rusijo in Ameriko brodovje z 1.240.000 tonami, Japonska pa ima floto od 860.000 ton.

□ Anglija je dala Poljski, Romuniji, Grčiji in Turčiji posojilo v znesku 60 milijonov funtov šterlingov (15 milijard din). To so one države, ki so sklenile zvezo z Anglijo. Italija in Nemčija svojim zaveznikom ne dajeta posojil.

□ Jugoslovanska šolska ladja »Jadrana« je te dni pristala v poljskem pristanišču Gdini. Poljske oblasti so jo prisrčno pozdravile in v časopisih je izšlo več člankov o moči jugoslovanske mornarice in o prijateljstvu med obema slovanskima državama Poljsko in Jugoslavijo.

□ Italijanski zunanji minister Ciano se je mudil na obisku v Španiji. Govorilo se je mnogo o kulturnem in gospodarskem sodelovanju med Italijo in Španijo, vendar ni bilo veliko izjav o kaki novi politični odvisnosti od Osi.

□ Turčija zahteva Dodekanes, otočje med Malo Azijo in Peloponeškim polotokom nazaj. Turški list »Jain Sabak« zahteva, da Italija vrne to otočje, ki si ga je prilastila po tem, ko je izzvala turško-grški spor. Niti Grčija niti Turčija v Egejskem morju ne moreta trpeti kake druge sile.

□ Češko ministrstvo za vojno se bo v kratkem razpustilo, ker Češka nima več svoje vojske.

7 dni po svetu

Angleški mornariški častnik King-Hal je napisal v Nemčijo dve ostri pismi v 50.000 in 75.000 izvodih. V teh pismih polemizira z ideologi in politikami današnje Nemčije ter zagotavlja svoje naslovnike, da so o evropskem položaju iz svojega časopisja pomanjkljivo in krivo poučeni. Tudi svet ima do Nemčije svoje zahteve, ne le Nemčija do sveta, to je pred vsem izprememba nemške zunanje politike, kajti Angliji so siti življenja v neprestani krizi in pa da voditelji Nemčije povedo, ali mislijo z demokracijami sodelovati ali ne. Nadalje je v pismu nekaj mest o življenju Čehov in Židov v mejah nemške države. Pisma so prišla v Nemčijo z vseh pošt nemških obmejnih držav, nekatera so bila dana na pošto celo v sami Nemčiji. Naslovljena so večji del na delavce in intelektualce.

□ V Nemčiji bodo imeli v kratkem 2 milijona mož pod orožjem. Gre za poletne orožne vaje, ki bodo dobile letos s proslavami bitke pri Tannenbergu poseben pomen. 23. avgusta bo pri tej priložnosti Hitler, ki bo tedaj, kakor sodijo nekateri listi, povedal svojo zadnjo besedo glede Gdanska.

□ Poljski maršal Rydz-Smygli je izjavil zastopnikom tiska, da bo šla Poljska brezpogojno v boj, če bi prišlo do priključitve Gdanska, tudi če bi bila čisto sama.

□ Na meji med južnoameriškim republikama Perujem in Ekvadorjem je prišlo baje do sporadov obmejnih čet.

□ Voditelj nemških nacionalnih socialistov v New Yorku Fritz Kuhn je bil aretiran, ker se je pregrešil zoper zakone dežele, ki mu je dala gostoljubje.

□ Balkanske države morajo ostati za vsako ceno nevtralne. Tako piše nemški list »Südost-Echo.« Nemčija nima na jugovzhodu Evrope sicer nobenih teritorialnih zahtev, pač pa zahteva, da ostanejo te države resnično nevtralne. Sploh je obstoj Balkanske zveze za Nemčijo nezaželen, odkar se je Turčija priključila Angliji. Nemčija blagohotno dovoljuje, da ostanejo države nevtralne, nikakor pa ne trpi, da bi bila ta nevtralnost samo na jeziku, kajti Nemčija je s temi državami v tesnih gospodarskih stikih. To ne velja le za Romunijo in Turčijo, ampak tudi za ostali dve državi Balkanskega sporazuma.

□ Bolgarski ministrski predsednik Klosevanov obišče prihodnji mesec tudi London in Pariz.

□ Predsednik bolgarskega sobranja Mušanov je imel v Londonu razgovore s člani angleške vlade in z različnimi angleškimi politikami ter gospodarstveniki. Govorili so o izboljšanju trgovinskih odnosov med Bolgarijo in Anglijo. Nemški listi so nad temi pogovori hudo nejevoljni.

□ Nemci se v samostojnik Slovaški ne počutijo več dobro. Vodja Nemcev Karmasin zahteva daljnosežne spremembe v upravi, uporabi tujih jezikov in sploh v ustavi. Vendar se vesti, da bi tudi Slovaška postala nemški protektorat še vedno odločno zanikavajo in za sedaj o tem ne more biti še govora.

□ Vodja angleških fašistov Mosley, predsednik najmanjše angleške stranke, ki ima v Angliji le nekaj tisoč pripadnikov, je objavil poziv, da se da Nemčiji svobodne roke v Evropi in da se ji vrnejo vse kolonije. Tako so desničarji vseh narodov pokazali svojo veliko internacionalno povezanost, ki je tesnejša o dvseh delavskih internacional, ker gre kakor kaže za primer tudi preko izrazitih koristih svojega naroda.

Ob 60-letnici hrvatskega voditelja predsednika dr. Vladka Mačka

Dr. Vladko Maček in hrvatski narod sta enobitna!

Slavljenec se je narodil dne 20. julija 1879. v Jastrebarskem. Ze 36 let, od svojega 24. leta dalje je v prvih vrstah nesebičnih borcev za staro pravdo, za zlato svobodo in človečanske pravice hrvatskega naroda. Bil je mnogo let učenc in prijateljski sodelavci prvega hrvatskega narodnega prvaka, učitelja in voditelja Stjepana Radića. Po njegovi mučeniški smrti l. 1928. je prevzel okrvavljeni križ z umorjenega telesa na svoja ramena, da ga ponese s svojim zvestim narodom do konec, do zmage poštene, nezlomljive volje prebujenega, zavednega hrvatskega ljudstva.

Ta križ nosi zdaj že 11 let po volji svojega naroda in po volji božji. Stavljene mu težke preizkušnje so šle mimo njega. Prav tako izdajstva in ovađuštva po plačancih, krivične obtožbe in trpljenje v temni ječi. Dr. Maček ne pozna strahu. Odklanja sladke vabe in gospostvo in ponujana bogastva. Za sebe nič, za narod vse!

Hrvatski narod vse to dobro ve in razume, zato sledi za svojim voditeljem v določeno skupno smer. Dr. Maček je s hrvatskim seljaškim narodom nepremaljivo združen po nespačeni medsebojni zvestobi in ljubezni. Ni sile na svetu, ki bi jo mogla razdružiti! Pa tudi ni nobene primere na svetu za tako čvrsto povezanost v čudoviti enobitnosti vsega naroda s svojim voditeljem. Tak narod živi večno.

Hrvatski narod slavi vsako leto rojstni dan svojega predsednika, posebno slovesno pa letos ob njegovi 60-letnici. Dr. Maček živi samo za stvar, drugače pa nad vse skromno in preprosto ter odklanja vsakršne osebne počastitve. Tokrat pa se temu ni mogel odtegniti, udavši se zahtevi svojega naroda, ki mu tako zvesto in nesebično služi.

Ker se Hrvatje izogibajo narodnih praznov ob delavnikih, zlasti v letnem času, ko je povsod mnogo nujnega dela, so tudi slavo letošnje obletnice rojstva svojega predsednika določili večinoma na ne deljo; po vsej hrvatski zemlji. Posebno slovesno jo je obhajal beli Zagreb v soboto in nedeljo, 15. in 16. julija. Zanj je bila nedelja velik dan, naravnost zgodovinski dan neomajne strnjivosti vse Hrvatske. Slavnostno razpoloženje je povzročala osebna navzočnost slavljence in posvetitev ter otvoritev Doma Gospodarske Sloge, tega novega središča in žarišča prosvetnih in gospodarskih teženj združenega hrvatskega naroda.

Zagrebska rojstna slava dr. Vladka Mačka je dosegla svoj višek v Maksimiru in pred novim Domom GS ob sodelovanju stotisočev ponosnega naroda. Prisrčne, veličastne proslave, ki o njej pišejo listi po vsem svetu z občudovanjem, so se udeležili, da samo nekatere omenimo, poleg mnogih novinarjev iz tujine tudi diplomatski zastopniki svojih držav: francoski konzul, angleški konzul, ameriški konzul, nemški konzul, italijanski vicekonzul, poljski generalni konzul, finski konzul in madžarski konzul.

Slovesno sv. mašo v Maksimiru je bral nadškof dr. Alojzij Stepinac, ki je pozneje blagoslovil tudi Dom GS. Po sv. maši je pozdravil predsednika dr. Mačka hrvatski narodni zastopnik Milutin Majer kot predsednik meddržutvenega odbora za to proslavo v daljšem govoru. Govornik je nanizal zgodovinska dejstva iz mnogostoletne borbe hrvatskega naroda za staro pravdo, ki jo zdaj nadaljuje in vodi po njegovem naročilu ljubljeni slavljenc. Ko njegov govor čestita slavo, dostavlja mu imenu hrvatskega naroda približno tole:

»Tvoj hrvatski narod... Ti čestita z živo željo, da vztrajaš v tej današnji borbi nepopustljivo do kraja in da neustrašeno in odločno zaključiš vsem in vsakega zgodovinske besede: Kraljestvo kraljestvu ne predpisuje zakonov! V tem imenu naj te vodi v nadaljnji borbi veliki in večni Bog, a do končne zmage hrvatske narodne pravice naj hodijo s teboj vsi Hrvatje!... Živi še dolgo na srečo in ponos hrvatskega naroda, ki te ljubi in spoštuje in stavi v Tebe vse svoje nade, da mu čim prej objaviš pravico, hrvatsko narodno svobodo v svobodni hrvatski domovini!«

Zahvalne besede slavljence so, kot navadno, kratke, zato pa tem bolj jedrne in pomembne:

»Dragi narodni zastopnik! Dragi brate Hrvatje! Zahvaljujoč se na lepem pozdravu, mi je drago, da si vse omenil: našo svetlo hrvatsko preteklost, ki nam naj bo spodbuda pri delu za bodočnost Hrvatske, domovine naše dece in naših vnukov. Danes je doba, ko vladajo svetu ideje, navzlic temu, da se svet iz dneva v dan oborožuje do zob. Kajti tudi oni, ki verujejo v silo, čutijo podzavestno, da je ide-

ja vselej močnejša od sile. To je učil naš veliki učitelj in voditelj Stjepan Radić, ki je postavil hrvatski politiki temelje ne samo na osnovi hrvatskega nacionalizma, nego i na osnovi socialne pravice celokupnega, a posebno seljaškega naroda. On je padel v borbi za svetle ideale in božja volja je bila, da sem za njim prevzel krmi-lo hrvatske narodne politike v svoje roke. Narod mi je dal to zaupanje. Svečano obljubljam, da si bom prizadeval to veliko zaupanje upravičiti. Prosim dragega Boga milosti, da mi da končati veliko delo, ki ga je začel Stjepan Radić.«

V Domu GS je pozdravil predsednika dr. Mačka in nadškofa dr. Stepinca narodni zastopnik Mato Domović, ki je med drugim rekel, da hrvatski narod še nikoli ni bil tako edin in složen kot je danes in da bo edino ta sloga in enodušnost mogla izvojevati hrvatsko narodno svobodo in urediti vse njegove težnje.

Po posvetitvi Doma GS je govoril še

nadškof dr. Alojzij Stepinac svoj verski govor. Rekel je tudi:

»Cerkev pozdravlja složno in požrtvovalno prizadevanje hrvatskih seljakov, da z združenim delom in medsebojnim pomaganjem izvojujejo tiste pravice, ki jim po zakonih socialne pravice grede, ter tako z enakovrednim prizadevanjem hrvatskih delavcev, nameščencev in drugih stanov hrvatskega naroda postavijo čvrst temelj pravi narodni svobodi.«

Sledil je veličastni mimohod organiziranega naroda, ki je trajal dve in pol ure. Najuglednejši svetski listi so polni poročil o edinstvenih manifestacijah hrvatske enobitnosti.

Hrvatski narod ima zares po volji svojji in po volji božji svojega velikega Voditelja, ki ga modro vodi v zlato svobodo, v gotovo zmago svetlih človečanskih pravic in nikdar zastarane stare pravde.

Andrej Žmavc.

Plačani dopusti delavstva v Franciji

Pasje dneve preživljamo in boljše situirani meščani se zatekajo k morju in v planine. Nemeščani in uradniki ostajajo sicer spričo nizkih plač doma, vendar uživajo tudi oni dopust nekaj tednov in se lahko hlade v senci domačega vrta, mariborske okolice ali na Otoku. Delavstvo pa pri nas teh ugodnosti ne pozna. Tudi v teh pasjih dneh opravlja neprekinjeno svoj 8 ali 10 urni delovnik, plače mu zato tudi ne povišajo, ker je delo bolj naporno, kakor sicer; če hoče živeti, mora delati. Dopust lahko dobi z brezposelnostjo v bedi in lakoti.

Drugače je v demokratski Franciji, kjer je delavstvo pred tremi leti v tem času dobilo od svoje vlade ljudske fronte zakonit in plačan ter strogo obvezen najmanj 15 dnevni dopust. S tem so bile francoskemu delavstvu zakonito priznane pravice in ugodnosti, ki jih pri nas uživajo le višje naobraženi nameščenci z maturo ali fakultetno izobrazbo. Ze samo po tem lahko ocenimo pomen te pridobitve delavstva v Franciji.

Oglejmo si pa ureditev tega vprašanja, kakor so ga rešili v Franciji, podrobneje.

Pravico do plačanega dopusta ima delavec, ki je bil najmanj 6 mesecev neprekinjeno pri istem delodajalcu. Za prekinitev se ne smatrajo bolezen, porod, izstavitev, pač pa prekine delovno razmerje stavka. Vendar je sedanja vlada izdala 1. julija dekret, s katerim je splošno stavko z dne 30. novembra 1938. izvela od te določbe. Po teh 6-ih mesecih ima delavec pravico na 15dnevni dopust, od katerega more odpasti najmanj 12 dni na delavnice. Če služi že več kot 6 mesecev pri istem gospodarju ima pravico na dva dni dopusta več. Če pade dopust v odpovedni čas, ima delavec mesto dopusta pravico na odškodnino. Le če je odpuščten po lastni krivdi, nima pravice do odškodnine.

Mezda, ki jo prejme delavec med dopustom dosega višino tega, kar je zaslužil zadnje 14 dni pred dopustom. Ta določba ima to slabo stran, da podjetniki sedaj mezde v poletnih mesecih znižajo, da tako za dopust manj izplačajo delav-

cem. Če delavci radi tega stopijo v stavko, pa izgube sploh pravico do dopusta, kakor smo zgoraj že omenili. Pravičnejša bi bila določba, ki se ne bi dala izigravati, da gre delavcu za čas dopusta povprečna njegova 14dnevna mezda, povprečje računamo po njegovem zaslužku v zadnjem letu.

Zakon o plačanem dopustu se razteza na vse mezdne delavce v industriji in poljedelstvu. Izvzete so le postrežnice in takozv. hišni delavci, to je delavci v hišnih industrijah, onih, kjer delavci ne delajo po tovarnah, ampak izgotavljajo proizvode na svojem domu, če nimajo s podjetnikom službene pogodbe. Kakor vidimo, je obseg zakonodaje o plačanih dopustih mnogo širši, kakor pri nas, kjer je poljedelsko delavstvo izvzeto še iz večine prednosti, ki jih uživa industrijsko delavstvo.

Dopust se lahko deli tako, da ga delavec del izrabi poleti, del pa v drugem letnem času. To se zlasti izvaja pri poljedelskih delavcih, kjer so poleti največja sezonska dela. Odreja se pa tudi v industriji po potrebah rednega obratovanja podjetja, ki ne sme trpeti. Niso pa redki slučajji, da podjetnik pošlje vse delavstvo istočasno na dopust in za ta čas obrat popolnoma ustavi. Spočiti delavci mu po dopustu izgube kmalu nadoknadijo. Letos je vlada odredila, da se to v industrijah, ki delajo za narodno obrambo ne sme dogajati, ampak se celo dopusti lahko odlože na čas po 30. septembru, če se redno obratovanje ne more drugače zagotoviti.

Taka je zakonodaja o plačanih dopustih v Franciji. Njene koristi pa ne uživa samo delavstvo, ampak cela Francija. Plačani dopusti bi ostali le papirnatu ugodnosti, če jih ne bi spremljala cela vrsta še drugih praktičnih ukrepov v francoskem gospodarstvu. Tako uživajo delavci z družinami, ki gredo na dopust, mesec dni največje ugodnosti po francoskih železnicah. Hotelska industrija je za nje uvedla posebno nizke cene, ker jim velik dotok iz teh slojev kljub temu zagotovi zanesljiv dobiček. Občine, ki so v delavskih rokah organizirajo ob morju,

v planinah cenene kolonije za vse svoje delavstvo pod šotiri ali v barakah, ki jih postavijo sami. Tujski promet, letovišarski kraji zaznamujejo v tem času neverjeten porast obiska in dohodkov. Celo ta panoga francoskega gospodarstva, ki je ena najvažnejših v Franciji, zaznamuje od uzakontve plačanega dopusta delavstva silen polet. Iz njenih vrst se nikoli še ni dvignil protest proti tem meram. Organizirajo se pa tudi izleti po celi Franciji za delavstvo, v posebnih vlakih ali avtobusih, ki jih stavijo na razpologo prometne družbe po nizkih cenah, kar jim omogoča veliko število udeležencev. Tako danes tudi delavstvo spoznava naravne lepote Fracije in njene zgodovinske znamenitosti, kar vse je bilo prej dostopno le imovitim slojem. S tem se pogloblja pri delavstvu zanimanje za preteklost Francije, zanj postane res cela Francija njegov domovina, ki jo ljubi in jo je pripravljen vedno braniti proti vsakemu napadu. Delavstvo je tako tudi glede užitkov, ki so bili doslej dostopni le privilegiranim slojem, vključni v vseobčo francosko narodno skupnost in ji daje s tem nov, do sedaj neviden polet.

Taki so sadovi demokratske zakonodaje v demokratski Franciji. Vidimo, da demokracija ni prazna pena. Vito Kraiger.

Letovišča so polna

Rekli smo že v našem listu, da je Slovenija pravi raj za tujce, dočim smo domačini itak vse leto »v letovišču«, radi česa za naš tujski promet ne pridemo v poštev. Skoraj ves imoviti jug je prispel na naš sever. Bodisi zdravilišča, bodisi letovišča, vse je polno bratov Srbov, od katerih dominirajo zlasti bratje Beograjčani. Ponekod je tudi precej Židov.

Poročila, ki jih dobivamo iz naših zdravilišč in letovišč, so ugodna. V najbolj znanih tujsko-prometnih centrih so vse sobe zasedene. Restavracije imajo obilo posla. Spričo visoke obdavnosti obratov in drugih režijskih stroškov so cene visoke (za Slovenca ponekod pretirano visoke in nezmagljive), kar pa ne moti imovitih tujcev, da se jih ne bi vsestransko poslužili. Pač dokaz, da so še na svetu bogati ljudje in da so naši južni bratje dokaj dobro z njimi založeni. Sicer pa ni to prav nič čudno...

Dasi je zunanepolitični položaj razburkan, se našim letoviščem to ne pozna. Letovišča so polna. S tem pa ni rečeno, da bi se morali radi tega zopet zvišati davkil p.

Dvojna morala

Članek v zadnji »Edinosti« glede rojstva otrok, ki da jih delovni in revni sloji morajo veliko roditi, pri meščanih, koder kraljuje bela kuga, med katerimi so nekateri prav imoviti, pa gromovniki za otroke zapirajo oči, je vzbudil v slovenski javnosti upravičeno pozornost. »Edinost« je že večkrat načela to vprašanje »dvojne morale« in je tudi o beli kugi že spregovorila s tehtnimi besedami. Vsi vemo, da so socialne razmere v naših delavskih in kmetskih hišah zelo slabe, da je ponekod glad pravi hišni tovariš. Kljub temu je rojstvo otrok med temi socialno šibkimi sloji pogosto. »Eh, rodil se je! Nekako bo že pretolkel! Ko je že tu, pa naj ostane!« Takole govorijo in se zatekajo v usodo.

Imoviti sloji po mestih, ki so v ožjem stiku s kulturo in civilizacijo, in so torej tudi v tem oziru bolj »izobraženi«, si že vedo pomagati. Zalostno je le, da ti imoviti s politiko enega otroka grmijo zoper belo kugo, predavajo, pišejo in propagirajo mnogo otrok — pri drugih, zraven pa tožijo nad propadanjem naroda.

POROČANJE ČASOPISJA

Poročila časopisja in njih pisanje igra v javnem mnenju, zlasti mnenju preprostih ljudskih množic, važno in pomembno vlogo, ki jo nikakor ne smemo prezreti. Navaden podeželjan je navadno navezan edino na časopisna poročila. Do njega ne pride novica po radiju, niti iz kavarne in drugih omizij, ki širijo po mestih najrazličnejše, včasih popolnoma izmišljene novice. Te vesti, ki izhajajo iz mest, pridejo po dolgem času morda tudi na deželo, seveda po ustni pošti mnogih, ki jih prikujejo po svoje. Tako pride iz mest na deželo novica, ki je vsakemu količkaj mislečemu človeku jasno, da ni resnična. Podeželski človek je vse do nedavna z zanimanjem sledil poročilom časopisja; danes pa ni temu več tako. Kajti prepričati se je moral, da so vesti, ki mu jih je nudil naš tisk, zlasti tedenski, ki je pisan po želji raznih oseb, neresnične.

Naenkrat je videlo naše ljudstvo, kako se ruši vsa tista stavba, ki mu jo je hvallilo naše časopisje, ko je dajalo popolnoma lažnjive vesti, ki so imele namen, da preprostemu človeku zakrijejo resnico in

mu vsilijo o vseh dogodkih tako mišljenje, ki bo drugim v prid. Slovensko časopisje obeh vodilnih taborov, kot se tako rado nazivlja, je s tem mnogo zagrešilo in pripomoglo, da je njegov ugled med ljudstvom padel skoraj na ničlo.

Ni se čuditi, da pridobiva med podeželskim ljudstvom čedalje več tal tuja poročevalska služba, ki je pridno na delu in skuša vse dogodke prikazati v njen prid. Nevedno ljudstvo, ki je izgubilo radi opisanega poročanja našega časopisja pravo sliko o dogodkih po svetu in doma še pred časom, kaj hitro podleže takim vestem, ki so oddaljene daleč od resnice, kar pa se radi naših posebnosti ne da opaziti kot pri časopisnem poročanju.

Potrebno in že skrajni čas je, da se vse naše časopisje zave svojih velikih nalog, ki jih ima nasproti narodu in državi. Vse trditve, da se to ne da doseči in da je igra že izgubljena, niso pravilne. Treba je le na dan z resnico in videli bomo, da bo kmalu imelo časopisje tisti ugled, ki bi mu moral, če bi pravilno poročal, pripadati.

Naj se vse naše časopisje, posebno še ono, ki je namenjeno našemu kmetskemu in delavskemu ljudstvu zaveda, da je njegova naloga tudi vzgojna in odgovarja za svoje pisanje ne samo svojim lastnikom, marveč pred vsem preprostim čitateljem.

Odgovornosti našemu časopisju še toliko manjka, da ne moremo o njej niti govoriti. Mislim, da mi ni potreba še posebej opozarjati na koristi, ki bi jih imel slovenski narod, če bi poročalo naše časopisje resnico in tako pomagalo graditi stavbo naše skupne narodne obrambe, ki je slovenskemu narodu danes potrebna bolj kot kdaj prej! Danes tega nimamo, zato je potrebno, da si vse to priborimo in tako omogočimo našemu ljudstvu možnost, da bo dogodke, ki se dogajajo po svetu in tudi doma videlo take kot v resnici so! Naloga našega časopisja pa je, da te dogodke osvetli v pravi luči!

Če bo naše časopisje sledilo na pr. naši »Edinosti«, ki že poldrugo leto orje ledino na vseh časopisnih poljih, bo izvršilo svojo dolžnost! Naloga vsega slovenskega časopisja je, da daje slovenskemu narodu resnično sliko sveta, ki jo ustvarjajo dogodki. Zato pa je potrebno, da bi se spremenil in prilagodil današnjim razmeram tiskovni zakon, katerega spremembo nam že toliko časa obetajo. u.

Veseli intervjuvi . . .

Zasluge za narod!

Kopali smo se in sem izrazil priliko, da ga zaslužneža opitam z nekaterimi važnimi vprašanji.

»Kako se počutite danes, ko niste pri koritu?«

Globoko se je zamislil in napravil važen obraz, da se mi je zazdel prav smešen, ko sem pomislil na čase, kako je na trebuhu plazeč se, po lepi navadi zamorskih voditeljev, kazal svojo udanost in pokorščino navzgor in so mu tisti časi globoko vtisnili v obraz marsikako lakajsko potezo. Potem je polagoma odprl usta — tako delajo vsi važni ljudje — in rekel:

»Gotovo mi boste verjeli, da sem nad tem dejstvom, namreč da nisem pri koritu, globoko pretresen. Vidite, korito prinaša koristi, še katero leto, pa bi se izkopal iz dolgov, ki datirajo nekateri še iz dijaških let. Ko sem se oženil smo tudi mnogo denarja porabili. Pomagal sem si na različne načine, a nisem nikoli zmozel na zeleno vejo. Življenje je polzko, Bog pomagaj! Denarja pa bi vedno rabil koše. Še politika . . .«

»Vi ste bili mnogo let voditelj naroda, sem ga prekinil, »in narod je gotovo mnogo pridobil z vašo velenjenjo osebnostjo. Vaše zasluge so ogromne. Ali bi mi lahko, velenjenji, kaj več povedali o svojih ogromnih zaslugah za naš oboževani narod?«

Nekolikokrat je zamahnil z roko, kakor da ne mara o tem slišati, še manj govoriti. Potem sem šele opazil, da je naganjal muho, ki mu je sitna sedala na trebuh ter ga tlačila kakor mora. Odgovoril pa je prav rad.

»Prav trdite, je začel, »moje zasluge so velike in ima ves narod mnogo od tega, kar sem jaz delal. Sigurno se še spominjate, da sem za naše pogorele izposloval tisto leto, ko smo vsi skupaj pogoreli, nekoliko stotin dinarjev. Bili so nerovni časi in čeprav ljudje s stotakom niso mogli dosti dozditi, so si mogli kupiti vsaj cigaret. Glejte, in cigarete mirijo živce — kakšno dobroto je učinila narodu takratna vlada! Dalje sem odžagal, vidite, takole, tri učitelje in pomagal vreči na cesto enega profesorja. Za prvega je zahteval premešitev vaški g. birt, češ, narod ga ne mara. Nekaj sta se bila namreč učitelj in g. birt skregala. Drugi je bil proti narodu — prosim lepo, Mačka je volil. A o tretjem sem dobil poročilo, da molijo vsak večer rožni venec . . . Vlada je šla ljudstvu na roko in takšnale premešitev učitelja ali odpust profesorja, ki je bil, saj me je groza pomisliti, celo komunist, iz državne službe, in izposlovanje podpor je narod . . .«

»Res, sem si dovolil prekiniti ga, ker sam ni poznal mere, »narod je po vaši osebi mnogo pridobil. Posebno, da ste učitelje in tistega komunisto . . . Ampak davki, davki — ti pa so pognali globoke korenine, ki so srkale globoko iz žepov našega oboževanega naroda najboljše sokove. Davki . . .«

Pridana ni . . .

Zamorca smo imeli

Jož, kakšna senzacija! Le vkup uboga gmajnal ženske, otroci, možje, dedje . . . vse zija, ko ga vidijo stopati veličanstveno po ulici. Črn mož v gatah in v kijklji hodil! Hihi! Gospa, gospa! Hitro k oknu! Zamorec gre! Kako smešno!

Res, skoraj bi postalo smešno, če se ne bi vedelo, kako naivni znamo postati Slovenci. Zgodi se, da ob takšnih prikaznih celo flegmatičen človek izgubi živce. Živega zamorca videti, tega ne moreš vsak dan. Mnogo pozornosti je vzbudil v Mariboru in v Ljubljani, celo v Kranju . . .

Bati pa se je zares nečesa. Da bi se namreč ne ustanovilo kako novo društvo, ki bi začelo zbirati prispevke za spomenik simpatičnemu črnemu možu. Pri nas so nekateri resnično hvaležni ljudje, to jim je neke vrste poklic, ki se že za malenkost in dobro voljo in namišljene zasluge zahvaljujejo in globoko priklanjajo in ni zadnji srčni izliv nazadnje samo spomenik. Še celo srce na krožniku in jezik bi ponudili. Naš milijoneček minus narod bi se radi enega Zamorca še zamorsko začel učiti . . .

Dobro ljudstvo smo, hvala bogecul!

Kulturna obzora

Slovanski baleti v ljubljanski operi

Tik pred koncem letošnje gledališke sezone je ljubljanska opera vprizorila baletni večer, ki so ga sestavljala dela naših slovenskih skladateljev J. Ipavca, E. Adamiča, L. A. Škerjanca, S. Osterca, M. Bravničarja, D. Svare in D. Zebreta. Po smeri je obsegal torej tri generacije, različne po stilu in zamisli.

Ipavčev »Možiček« (Usodna napaka dr. Bartola) je pantomina, ki je že pred vojno žela na večjih odrih lepe uspehe. Adamičeva »Snubitev« iz »Tatarske suite« je orkestralna skladba, v kateri je skladatelj na zanimiv način vnašal tujo folkloro; doslej se je izvajala le kot koncertna skladba. Škerjančev »Arabski ples« in »Plesni motiv« sta deloma že zajela novo glasbeno smernost, po izdelavi pa bi spričo bogate motivike potrebovala nadaljnega razvijanja. Osterčeva »Močnejše od smrti«, sestojče se iz treh plesov, je ritmično, melodično in harmonično kaj zanimivo obdelana skladba, ki nudi mnogo plesnih izraznih možnosti. Bravničarjev »Nabor« iz »Slovenske plesne burleske«, ki smo jo doslej slišali tudi le na koncertih, je efektna skladba, sloneča na slovenskih folklornih elementih; za slovensko baletno motiviko v moderni obdelavi je vsekakor značilna in zanimiva. Švarov »Hudič se zabava« (Valse interrompue) je duhovito zamišljena muzikalna celota, podobno Zebretova »Vizija«, dočim »Cesta« istega avtorja ne nudi nič posebnega in novega.

Interpretacijsko vsebino k posameznim točkam je izbral P. Golovin, ki je celotni večer tudi koreografiral in režiral. Vpra-

šanje je pri tem, ali je vnanja vsebina povsod bila pravilno izbrana, in pa, ali so posamezne skladbe bile sploh povsem primerne za baletno obdelavo. Nedvomno so prav ta vprašanja dokaj problematična in ni čudno, če so se temu ali onemu ponekod vzbudili tudi pomisleki.

Izvedba sama pa je bila na dostojni višini. Predvsem je treba omeniti L. Wišakovo, ki je s svojimi solističnimi plesi postavila nekaj zelo uspešnih stvaritev, dalje G. Bravničarjevo, ki je tako tehnično kakor vsebinsko oblikovala estetski posrečene like, dalje še S. Japljevo, E. Moharjevo in M. Remškarjevo; med moškimi plesalci sta izstopala zlasti P. Golovin in F. Carman. Tudi ostali sodelujoči so doprinesli po svojih sposobnostih k precejšnji enotnosti večera. Dirigiral je in interpretacijo vzorno oskrbel D. Zebre.

S kvalitativne strani je ljubljanski balet pokazal sicer lepe zmogljivosti, vendar bi bilo iste potrebno v morebitnih izboljšanih okoliščinah dvigniti. Celotni baletni večer, ki je nudil nekako revijo slovenskih baletov, pa nam je bil dobrodošel in predstavlja uspeho in potrebno prireditve, ki je v ljubljanski operi že dolga leta nismo imeli prilike videti. Morda je dal slovenskim skladateljem spodbudo, da se bodo lotili v večji meri tudi baletnih tekstov, ki jih bodo našli tudi v slovenskem pesništvu in pripovedništvu dovolj. Za izpopolnitev slovenske glasbene literature bo ta delovna smer naših glasbenih stvariteljev ne le nujna, marveč tudi umetniško pomembna. — dc.

Štefan Jerko Čiček: Poglejmo se. 135 karikatur

Nad slovenskim smislom za humor je že marsikdo obupal. 70 let je že, odkar je pričel izhajati pri Slovencih prvi humoristični list. Od tedaj jih je pričelo izhajati še mnogo. Nobeden se ni držal, čeprav so pri nekaterih sodelovali prvi slovenski kulturni delavci in slikarji svetovnega slovesa (na pr. Klič v Pavlihi). Danes imamo dva humoristična časopisa. In priznati je treba, da so prizadevanja v tej smeri kronana z večjim uspehom kakor pri listih doslej. Vendar pa je tudi za te liste značilno, da so daleč pomembnejši s svoje satirične ali celo groteskne strani, kakor na področju čistega, lahkega humorja. Mi vsi se premalo zavedamo menda Wildeovih besed, da je življenje prerensko, da bi ga mogli jemati resno. Saj imamo tako strašno gosto kri.

Tudi pričujoča knjižica, ki vsebuje po-

matise iz »Posebne izdaje« ima vse značilne lastnosti slovenskega »humorja«: ko jo človek odloži, nima tistega lahkega veselega razpoloženja, ki bi ga pričakovali po knjigi karikatur. Nekaj težkega, krvavo resnega je v vsem tem. Karže nam naš ubogi od vseh pozabljeni in ogoljufani narod v vsem njegovem žalostnem trpljenju. Njegove voditelje nam predstavlja, ki ga z obljubami vodijo za nos in skrbijo za svoj žep in za svoj trebuh. Smešnega pa je v tej knjigi le malo. Kljub temu pa je treba priznati, da je iz tega vidika nekakega »odpiranje oči« knjižica vseskozi pozitivna. Naj bi prišla mnogim v roke in naj bi svoj posel med ljudstvom temeljito opravila. Naroča se v Upravi »Posebne izdaje« v Ljubljani.

jad.

PREJELI SMO

Kmečka žena št. 7. Na uvodnem mestu je članek dr. V. Fajdige »Vloga in naloga slovenske žene za kongres Kristusa Kralja«, slede: pesem Marije Brenčič »Kmalu s skednje bo zapelo«, —nik »K prazniku Marijinega Obiskovanja«, D. Malinov »Romarska cerkev na Ptujski gorji«, nadaljevanje romana »Na posestvu pri Kudrnu«, dalje »Dve sličici«, Ujela se je«, »Naši kbraji« (opisana je lokrat Prešernova rojstna vas Vrba), Jan Plestenjak »Govejkarji«, pesem Marije Brenčič »Naša žanjica«, potem so objavljeni razni »Izreki o ženskah«, dr. Justin Matej piše članek o potenju, Lea Fatur »O hribji resi in črni robidi«, Iks »Navajajmo otroke k spoštljivosti in lepemu vedenju«, I. S. »O konzerviranju«, I. S. »Pripravi-

mo sadne sokove za zamo«, Ing. P. S. »Muhe, muhel!«, zbirka pregovorov o kosi in koscih, iveri, Franc Wernig »Svine tudi na pašo«, na koncu revije rubrika za naše male in nekaj receptov za sadne sokove.

Gospodinja št. 7—8, strokovni list za gospodinjstvo z naslednjo vsebino: »Več srčne izobrazbe«, dr. Bežena Merljak »Oteklina in gnojenje«, pod rubriko Vzgoja in samovzgoja »Spolno vprašanje«, pod rubriko Razgled več drobnih novic in opis Prestolnice peric (mesto Boulogne-Billancourt pzi Parisu) ter poročilo o razstavi slovenskih ženskih narodnih izdelkov na velesejmu. Varstvo doma v moderni vojni, pod rubriko Gospodarstvo »Naše sladkorno vprašanje«, »Kako zalivam sobne rastline«, dalje nasveti za ročna dela in gospodinjstvo ter recepti za kuho.

Kitajski tisk in vojna

Kitajsko novinarstvo je služilo dolga desetletja raznim gospodarjem. Listi so služili Japoncem, Angležem in Američanom. Generali so se borili proti generalom in pokrajine proti pokrajinam. Vsak general je imel japonskega, angleškega ali ameriškega »svetovaleca« in kup kupljivih novinarjev, ki so pisali za jeno, dolarje in funte. Redki so bili listi, ki so dvigali glas proti takemu zasluževanju javnega mnenja in generali so jih zatirali in urednike preganjali.

Z vojno pa se je ves kitajski tisk preusmeril. Stopil je v službo kitajske narodne enotnosti. Razen dnevnikov, ki izhajajo v nakladi do 50.000 izvodov, je pokazala kitajska razstava tiska 28. januarja 90 listov, ki jih izdajajo Kitajci za inozemstvo, 46 dnevnikov, ki izhajajo v »zasedenem« ozemlju samo v provinci Šansi; izmed množice listov, ki jih pišejo in tiskajo vojaki v rovih, študentje v šolah in delavci v tovarnah, je bil najzanimivejši tiskan tednik »Luč iz krvi«, ki ga izdajajo ranjenci. V neki bolnici je nabil na zid ranjen oficir stenski časopis s slikami, vojnimi doživljaji in poročili. Zanimanje zanj po sosednjih bolnicah je bilo tako, da je oficir pričel izdajati tiskan tednik.

Velik procent nepismenih se nastavlja pred ogromnimi letaki, ki v slikah kažejo dogodke na fronti, kličejo prostovoljce, pozivajo k boju. Ko se nabere pred letakom dovolj ljudi, se razvija diskusija in navadno pride do manifestacij.

Kitajski tisk je postal organizacijska sila in politična šola množic. —ski.

RAZNE VESTI

* Slovensko učiteljstvo, združeno v slovenski sekciji JUU je zborovalo v Ljubljani. Pri tej priliki so slavili tudi svojo 50-letnico prve skupne slovenske učiteljske organizacije. Med odseki, ki so delali med skupščino je vzbudil največ pozornosti odsek za obmejno šolstvo. Obmejno šolstvo, učiteljstvo in sploh vse obmejno prebivalstvo mora uživati prvo in glavno skrb vse javnosti. V ta namen naj se ustanovi pri kr. banski upravi in pri prostvetnem ministrstvu oddelek za obmejno šolstvo. Ti oddelki naj skrbijo, da bo obmejni učitelj v narodno ogroženih krajih imel čim znosnejše življenje, naj se mu pri zna obmejna doklada, za prebivalstvo pa je treba javnih del, ki bi naj zaposlila prebivalstvo in omejila izseljevanje. Nujno potrebno je tudi, da se čim prej ustanovi nižja realna gimnazija v Dravogradu in dvorazredna trgovska šola v Muški Soboti. Pri volitvah je bila predložena in izvoljena sledeča kandidatna lista: Kumlj Metod, Završanova Franja, Supančič Drago, Korenčan Lovro, Zupančič Drago, Ljubič Matko, Verk Miloš, Vudlerjeva Franja in Ledinek Miloš. V nadzornem odboru so: Ivanjšič Ljudevit, Hajnšek Franjo, Serajnik Joško, Černovškova Mara, Napokoj Josip. Na koncu je bila sprejeta resolucija, ki je zavračala klevetnike slovenskega učiteljstva in pribila, da je slovensko učiteljstvo storilo vedno svojo dolžnost do šole in naroda, kljub oviram, ki se mu često stavijo na pot.

Podpirajte CMD

Barbarski običaji v Indiji

Ze stari narodi so trdili, da gospoduje duh nad mesom in da so vsi občutki le neka prevara človeških možganov ter da je te občutke mogoče popolnoma zatreči, ako je le duh dovolj močan.

Se danes obstoja v Indiji sekta prostovoljnih mučnikov, ki izpostavljajo svoje telo po prastarih religioznih običajih najhujšemu trpljenju. Po neki legendi, ki tvori podlago tej sekti, je dovolj, da se imenuje ime boginje Drapandi, ene izmed sedmerih boginj čistosti, pa da je človek očiščen vseh grehov. Vendar je to klicanje boginje vse preje kot enostavno, kajti treba jo je klicati samo — hodeč po ognju. Vendar je želja po učiščenju duš pri Indijcih močnejša od telesne bolečine, ki jo dela človeku hoja po žerjavici in je zato to prostovoljno mučeništvo razširjeno po vsej Indiji v zelo velikem številu.

Očiščenje se vrši običajno pred tempeljem, ki je posvečen boginji Drapandi. — Oni, ki hočejo biti očiščeni, pridejo pred tempelj na različne načine: bodisi po kolenih, bodisi tako, da se po vsakem koraku vležejo na tla, se spet vzdignejo, narode en korak in spet ležejo na tla ali na kakšen drug težaven in mučen način. Pred tempeljem se zberejo velike množice ver-

nikov, da prisostvujejo očiščenju svojih sobratov. Pred tempeljem se nahaja plitka, deset metrov dolga jama, v kateri je naložen les. Jama je okrog in okrog obdana z majhnim jarkom, ki je napolnjen z mlekom. Svečeniki zažgejo les in čim je ostala sama žerjavica, pripeljejo kozo, kateri odsekajo glavo. Z odsekano glavo obhodi eden od svečnikov jamo. Tedaj se postavi pred koncem žerjavice bolnik, svečeniki ga bijejo z biči po hrbtu in prostovoljni mučenik prehodi ali preteče vseh deset metrov po gorečem oglju, dokler ne stopi v jarek z mlekom.

Razumljivo je, da prenašajo te bolečine različni na zelo različne načine. Eni tečejo na vso moč preko oglja in kriče od bolečin, drugi korakajo prav svečano in počasi. Posebno se odlikujejo ženske, ki se skoro vedno izkažejo junaške, posebno, če drže otroka v naročju.

Čuden je tudi način zdravljenja raznih težkih bolezni v Indiji. To zdravljenje se vrši v mesecu januarju pred kipom boga Subramanya. Oni, ki hočejo ozdraviti, žive že dolge mesece ob najhujšem samozatajevanju. Predvsem si masirajo in utrujejo kožo, ki mora prenesti največ pri tem načinu zdravljenja. Ko prinesejo svečeniki kip boga Bramanya pred tempelj,

pristopajo bolniki, ki jim zabadajo svečeniki v kožo po celem telesu igle in bodice nekega trna tako, da je vsa koža prebodena. Napravijo majhne luknjice v kožo in vlivajo v nje citronov sok, drugemu zopet, ki je posebno težko bolan, in bi rad ozdravel, potegnejo jezik iz ust in mu ga z dolgimi iglami pričvrstijo k bradi tako, da ga ne more potegniti v usta. Zene morajo največkrat prenesti, da jim prebodejo prsa z dolgimi iglami. Večina teh, ki iščejo ozdravljenja, nosijo na nogah sandale, čijih podplati so na notranji strani obloženi z ostrimi žebelji tako, da hodijo ti bolniki po žebeljih.

Zanimivo je pa dejstvo, da v večini slučajev bolniki res ozdravijo in se iznebijo bolezni, katerih so se prišli rešiti na ta način in je treba to tako razumeti, da ima tu pač glavno vlogo autosugestija in trdna vera. Pri vseh teh ceremonijah in običajih pa pridobi največ volja, ki telo popolnoma obvlada. Saj je znano, da se nahajajo med Indijci ljudje, ki drže celo svoje življenje roke sklenjene nad glavo in jih morajo drugi hraniti. Drugi spet stoje na eni nogi noč in dan, tretji nikoli ne ležejo spat. Vse to se da doseči samo z izredno trdno voljo, ki usposobi človeka za naravnost nadnaravna in nemogoča dejanja.

Gospodarstvo

Ob žetvi

Prevelike dajatve ovirajo prospah slovenskega poljedelstva

Po naših poljih se zopet sklanjajo žanjice in žanjejo sad letošnjega dela. Žetev, ki je ponekod letos dobra, drugod, kjer pa je posegla vmes narava in v hipu uničila sadove kmetijskih žuljev, je pač slaba in žalostna. Ne bomo danes ugotavljali škodo, ki jo je napravila letos po mnogih slovenskih krajih povodenj, ker nam je itak vsa škoda več ali manj znana; niti ne bomo ugotavljali, koliko škode je napravila toča, ki leto za letom uničuje sadove kmetijskega dela. Med tem, ko se katastrofa toče ne da preprečiti, bi slovenskemu kmetu lahko odstranili škodo, ki mu jo napravljajo razne povodnji. Namen članka ni, da bi razpravljali o regulaciji naših rek in potokov, ki je nujna, marveč sem hotel samo opozoriti na dejstvo, da so nekatere škode, ki jih trpi slovenski kmet brez vsakega večjega truda popravljive. Če pomislimo na vse žrtve, ki jih mora doprinesiti slovenski kmet za državo, ko mora plačevati več kot vsi ostali stanovci, ki mu prikrito s pomočjo našega davčnega sistema zvalijo vsa bremena na njegova ramena, tedaj mu moramo priznati sveto pravico, da zahteva, da se regulirajo naše reke in potoki in tako obvaruje kmetstvo prebivalstvo pred vsakoletno škodo povodnji.

Pa recimo, da bi tudi ne utrpel nobene, po naravi mogoče škode, bi slovenski kmet ne mogel biti zadovoljen, kajti vsa žetev-trud njegovega enoletnega dela, ni njegova!

Ze zgoraj sem omenil dajatve, ki tarejo slovenskega kmeta, ki pa so dejansko prikrite samo zato, da morejo gotovi politični agitatorji kričati, kako nizke davke plačuje naš kmet. Če pa pogledamo vse dajatve, ki padejo na kmetijska ramena, bomo prišli do poraznega zaključka. Dajatve slovenskega kmeta so radi njegovega kulturnega stanja mnogo večje od dajatev srbskega in hrvaškega kmeta. Točno ni mogoče ugotoviti, koliko plača na ta način slovenski kmet preveč davkov, kajti človek zaman išče podatkov in drugih pripomočkov, da bi mogel priti do pravih zaključkov. Postaviti ni mogoče niti približne ocene, kajti vse je tako prikrito, da človek pri najboljši volji ne more priti blizu. Zadovoljiti bi se mogli s tem, da bi izračunali, koliko plačajo naši kmetje raznih trošarin, mitnin, davkov na poslovni promet in drugih podobnih prispevkov, s katerimi obdaruje država naše industri-

ske in druge gospodarske ustanove, ki imajo pridobitveni značaj. Ker pa te dajatve niso povsod enake in so odvisne od mnogih okoliščin bi bilo najbolje, da bi si vsak kmet sam na podlagi podatkov, ki so na razpolago, izračunal, koliko plača prikritega davka. Prepričan sem, da plača naš kmet največ davkov in da je to krivica, ki jo je treba popraviti.

Zetev slovenskega kmeta ni njegova. Dasi pridelal le toliko žita, da bi zadostovalo za njegovo domačo potrebo, ga vendar sedaj prodaja radi obupnih razmer letošnjo žetev, po moral spomladi kupovati koruzo, če bo hotel, da bo imela njegova družina vsaj kosček kruha, ko bo garala, da bo poleti lahko zopet žela.

Da je Slovenija v kmetijskem pogledu pasivna je znano vsem, vendar bi bilo treba v Slovenijo uvažati žita v taki množini kot ga danes, če bi bila žetev, ki jo žanje naš kmet njegova. V ugodnejših razmerah, ki bi gotovo bile, če bi bila žetev kmetova last, bi kmetje brez večjega truda lahko dvignili kmetijsko proizvodnjo. Racionalizacija našega poljedelstva, o kateri se toliko govori, bi bila tako omogočena.

Razni trgovski krogi so znali uveljaviti svoje sposobnosti tako, da mora slovenski kmet drago plačevati ne samo to, kar potrebuje, temveč še mnoge druge stvari, ki jih nikoli ne vidi, niti jih ne bo videl. Koliko plača slovenski kmet zato, da je cena pšenice pri nas tako visoka, zlasti tik pred žetvijo, ni znano. Te žrtve, ki jih mora prinesiti slovenski kmet, so v korist le malemu številu ljudi, ki kmetjskega življenja niti najmanj ne poznajo. Banatski kmet mora pšenico prodati poceni, če pa jo hočeš kupiti, jo moraš plačati drago. Kje tičijo vzroki je znano in je zato dolžnost države, da takim parazitom onemogoči nadaljnje poslovanje, ki je državi samo škodljivo. Dvanajsta ura narekuje, da se pripomore slovenskemu kmetu, da bo žetev, ki je sad njegovega enoletnega truda res njegova; dokler pa ni, ne bo mogel biti zadovoljen, ker je krivično, da njegovo setev žanjejo drugi. Dolžnost vseh prijateljev kmetijskega stanja je, da pripomorejo, da bo postala kmetova setev tudi njegova žetev.

Josip Udovič.

Nove davčne dajatve

Po »Narodnem blagostanju« poročamo o novem »Fondu narodne odbrane«, ki ga je prinesel finančni zakon za leto 1939-40. V naši finančni politiki ni novost, da se povečujejo davčna bremena. Naš zakonodajalec je namreč vsako leto storil to pri posrednih davkih v najširšem smislu (davki na poslovni promet, luksuzne predmete itd.). Ta pot je bila ubirana iz političnih razlogov, ker so se zvišanja pri posrednih davkih lažje zakrila in je vsakdo mislil, da jih ne bo nosil sam, marveč sosed. To večanje posrednih davkov pa je doseglo sedaj takšno višino, ki ne dopušča novih obremenitev, ker pa je povečanje javnih dajatev nujno, je bilo treba poseči k neposrednim davkom. Zato je bil letos ustanovljen pri vojnem ministertvu »Fond narodne odbrane«, katerega sredstva bodo uporabljena za naro-

dno obrambo in delno za kritje 6% državnega posojila (javna dela, vojska), ki znaša eno milijardo in bi ga bilo treba odplačevati še leta 1937!

»Fond narodne odbrane« se bo zbiral s tako zvanim doprinosom, ki ga bo treba plačevati pri vseh neposrednih davkih, izvemši davek na poslovni promet (obeli in skupni, davek na luksuz in vojničico). Ta doprinos bo računat po skali s 67 stopnjami in po davčni osnovi, na kateri se vobče odmerja breme neposrednih davkov. Novi davek se bo začel pobirati s 1. julijem t. l., prestal pa bo čez deset let in sicer 30. junija 1949. leta. Dopriinos »Fonda narodne odbrane« se računa torej po davčni osnovi neposrednih davkov.

Pri tem novem davčnem bremenu pa je zopet bila vse premalo upoštevana soci-

alna stran. Ni se oziralo ne na minimum obstanka, ne na progresivnost in tudi ne na najrazličnejše kričeče socialne okoliščine. V celem sta dve skromni izjemi in to: Davkoplačevalci s 3 malimi otroki plačajo doprinos, računat za eno stopnjo nižje, oni s 5 otroki pa za 2 stopnji nižje. Osebe z nad 30 leti in sicer neozenjeni ter oženjeni ali vdovci brez otrok plačajo doprinos, ki odgovarja 1 višji stopnji.

To je pa tudi vse, kar je ugodnosti za socialno šibke. Kako nesorazmerno je sestavljena postopica, naj nam prikaže nekaj števil iz skale s 67 stopnjami:

davčna osnova	doprinos	%
1)	1	1,5
2)	10	4,5
3)	25	10
4)	50	15
5)	75	20
8)	200	60
10)	400	100
25)	4.000	1.100
30)	9.000	2.200
45)	80.000	21.600
61)	1.500.000	500.000
65)	10.000.000	3.750.000

Stenice

Zator stenic bodi skrb javne uprave!

Nedavno smo se malo pomenili o zatoru domače muhe. Danes spregovorimo nekoliko o stenica, ki jih je tudi mnogo vrst. Nas zanima tista vrsta stenic, ki povsod spremlja človeka. Nič manj nadležna ni in — če sploh mogoče — še bolj ostudna ko muha je domača stenica, ta znani hišni krvopijež. Kot muha, ogroža tudi stenica naše zdravje in življenje. Prenosa s človeka na človeka razne bolezni. Razmnožuje se silno. Je izredno trdoživa. Dokazano je, da ta smrdljivka živi tudi po več let brez hrane. Najljubša hrana ji je človeška kri. Pa ne od vsakega človeka enako.

Kdor je že redil stenice, ve, kaka nadloga je to. Po naših mestih in sploh po naših večjih ter toplejših krajih jih je več kot na kmetih in po hladnejših krajih. Po svetovni vojni se je stenica precej razpasla tudi po naših kmečkih domovih. Ob pomnikljivi čistoči ljudi se kaj dobro počuti.

Zator stenice brez posebnih pripomočkov ni lahka stvar. Toda v času, ko pripravljajo strašne plinske strupe za zastripitev in moritev ljudi v množicah, bi človek mislil, da bodo kaj več storili tudi za učinkoviti zator stenic in drugih škodljivcev. Pa ne storijo.

Neke mestne uprave sicer že imajo nekakšne razkuževalnice (»dezinfektorje«), ki s strupenimi plini delo kaj hitro in temeljito opravijo. Navzlic temu, da je vse to jako preprosto, ti pride taka razkužba drago: za razkužitev srednje velikega steničavega stanovanja je treba odšteti kakih tisoč dinarjev. Tako je večini ljudi temeljita razkužba steničavih stanovanj nemogoča, morala pa bi biti že v interesu zdravja naroda in — ne naposled — v interesu tržskega prometa **splošna, obvezna in brezplačna!**

Res je, da so mnogi ljudje, ki jim je čistoča bolj postranska stvar, sami krivi velike nadloge steničavosti. Mislimo pa vseeno, da so sledeči predlogi vredni resnega upoštevanja. Začnemo naj takoj mesta, za njimi naj čim prej sledijo podeželske občine, in sicer nekako takole:

1. Pozvati je ljudi, da naj sami pripravijo morebiti steničava stanovanja. Takim se naj razkužba čim prej obavi brezplačno!

2. Sledi naj strokovnjaški pregled vseh stanovanj! Kjer ugotovijo steničavost ker jo niso prijavili, odnosno so jo zamolčali, naj se razkužba izvrši prisilno na račun stanovalec.

3. Stalna skrb javne uprave bodi načelno brezplačna zator stenic!

Danes nisi varen pred temi krvopiježi skoraj nikjer. Niti ne v vlaku, najmanj v višjih razredih, ne v letalu, ne v javnih prostorih in nočiščih, ne v šoli in ne v cerkvi. S pohištvo privedeš stenice domov iz pohištvenega voza in železniškega vagona. Prav tako s kovčgom ali z nahrbtnikom, ki te je spremljal na potovanju. Pa iz vojašnic, tudi iz nekih drugih javnih ustanov, včasih celo iz imenitnih zavetišč in »domov« ...

Nadloga je splošna. Dolžnost skrbne javne uprave je, da se tudi za to vprašanje, za po načrtu urejeno razstencenje naših domov resno zanima in steničje zlo korenito zatire in odpravi.

Kdaj pa pridejo na vrsto neki drugi krvopiježi naroda, ki se tako škodljivo pojavljajo v pošteni človeški družbi? Upamo, da kmalu. Toda boj z njimi bo težji, dokler se splošno še ne zavedamo potrebe za družabno razkužbo.

A. Z.

Poglejte povprečje pri davčnih osnovah od 1—10 in ono od 10 dalje! Kakšna razlika doprinosov v % med dinarskimi in milijonskimi davčnimi osnovami!

Dohodek neposrednih davkov je preračunan letos na okoli 3 milijarde dinarjev. Na tej osnovi je mogoče oceniti, da bo prinesel novi doprinos 700 do 750 milijonov dinarjev, od česar bo šlo 350 milijonov dinarjev za vojsko, ostalo pa za kritje budžetskega dolga (147 milijonov din) in za odplačevanje 6% državnega posojila.

Kdo bo dal k novemu »Fondu« največ? Mali davkoplačevalci, ki so v naši državi večinski!

GOSPODARSKE VESTI

* Od 29. julija do 6. avgusta bo v Celju velika razstava, na kateri bodo pokazali obrtniki, trgovci in industrijci svoje blago. Sodelovali bodo s svojimi razstavami tudi rejci malih živali, filatelisti in umetniški klub »Slovenski lik« s Francetom Kraljem.

Preosnova jugoslovanskih združenj

Zanimiv pojav opazujemo zadnje čase pri naših jugoslovanskih združenjih, ki združujejo razne inteligenčne poklice. Doslej so bila ta društva ali združenja organizirana strogo centralistično. Člani po celi državi so tvorili eno samo društvo, ki je imelo svoj sedež navadno v Beogradu. Po banovinah pa so bile osnovane le sekcije udruženja. Tako je na pr. organizirano Jugoslovansko profesorsko društvo, Jugoslovansko veterinarsko združenje, Udruženje jugoslovanskih agronomov itd.

V zadnjem času pa se je začelo gibanje, naj bi se ta udruženja preosnovala tako, da bi bolje odgovarjala razvoju razmer v Jugoslaviji. Ta preosnova se vrši na razne načine:

Ob jugoslovanskem profesorskem društvu, ki je urejeno centralistično in združuje v sebi profesorje iz cele države, je nastalo tudi hrvaško profesorsko društvo, ki združuje hrvaške profesorje in ima že blizu 300 članov.

Na drug način se vrši preureditev na primer pri Udruženju jugoslovanskih inženjerjev in arhitektov ali pa pri Udruženju jugoslovanskih agronomov.

Udruženje jugoslovanskih agronomov je imelo koncem junija občni zbor v Skoplju. Hrvaški delegati iz Savske in Primorske banovine so predlagali, naj se Udruženje preuredi na zvezni osnovi. Mesto dosedanega centralističnega Udruženja s sekcijami naj se osnuje na pr. Društvo slovenskih agronomov, Društvo hrvaških agronomov itd. Ta društva naj bi bila v svojih notranjih zadevah samostojna, za skupne zadeve pa se naj bi osnovala Zveza društev jugoslovanskih agronomov, ki bi jo vodila zvezna uprava.

Slovenski in srbski delegati so se sicer takoj izjasnili, da so v načelu za ta predlog, vendar pa so stavili razne omejitve in pripombe, ki bi praktično lahko onemogočile izvedbo preureditve. Končno pa so srbski delegati le pristali in sklenjen je bil sporazum, da se izvede preureditev Udruženja v roku 10 mesecev. Za ta sporazum so bili soglasni vsi hrvaški in srbski delegati in člani, protivil se mu je samo delegat dravske (slovenske) sekcije g. ing. Jože Erpič, ki je do konca vztrajal pri svojih omejitvah in pripombah, ki jih je bil stavil v začetku. Pripomniti moramo, da se večina navzočih slovenskih članov ni strinjala z njegovim držanjem.

Mi Slovenci se moramo teh preosnov le veseliti in si želimo, da bi se kmalu izvršile vsestranske preosnove v tem smislu.

Sv. Jurij ob Ščavnici

Otvoritev Doma Matije Gubca se vrši v nedeljo 30. julija 1939. s sledečim sporedom: Ob 4. uri budnica, ob pol 9. uri koncert, ob pol 10. uri skupna udeležba pri sv. maši, ob 11. uri otvoritev doma: otvoritveni govor pred sednika društva, slavnostni govor (državna himna), pozdravni govori — govorniki: predsednik Zveze iz Ljubljane, zastopniki hrvaške in srbske in hrvaške kmetijske mladine in prijateljskih organizacij, otvoritev doma (Hej Slovani), povorka: polaganje venca pred spomenikom kralja Aleksandra I. Zedimiteja.

Popoldne: ob 15. uri narodni običaji, ob 17. uri »Za staro pravdo«, zgodovinska narodna igra v 5 dejanjih s petjem od E. Tirana. Udeleženci slavnosti naj se poslužijo nedeljske povratne karte. Zelezniška zveza: iz Ljubljane z vlakom ob 0,45 zjutraj, iz Maribora pa ob 5,26. Najbližja postaja Bučecovci. Udeleženci se lahko pripeljejo do Sv. Jurija tudi z mestnim avtobusom, ki odhaja iz Maribora iz Glavnega trga, oz. gl. kolodvoza ob 6. uri zjutraj. Povratne zveze so prav tako ugodne. Za morebitna kosila sprejema društvo prijave do četrta 27. julija.

Prijatelji vaše mladine na ta dan vsi k Sv. Juriju!

Naša mladina

Delovna enotnost mladine

Poročali smo, kako spontano je prišlo ob zaključku tabora slovenske katoliške mladine v Mariboru do skupnih manifestacij med kmečko, delavsko in meščansko mladino različnih organizacij. Vsa resnično naprečna javnost je pozdravila to kot znak novega časa, ki si vkljub vsemu utira pot v slovensko javno življenje. Toda kaj se je zgodilo! Nekateri starejšine in politični vodje so mladino radi tega skupnega nastopa posvarili in jo opomnili, naj do takih dogodkov ne pride več. S tem so spet pokazali, da hočejo načrtno in strupeno vplivati v mladi no enega tabora nezaupanje do mladine drugega tabora, da ne žele in da prepo-vedujejo skupne narodne manifestacije.

Ze dolgo se vprašuje mladina, zakaj to? Odgovor je jasen: tisti, ki so živeli že pod Avstrijo, ki so živeli dvajset let in žive še danes na račun politične nestrpnosti in zapeljevanja, si ne žele novega časa, nove pregrupacije sil — ker bi bili potem odveč!

Od tod tak odpor proti vsakemu po-

skusu, da bi se kmečka, delavska in meščanska mladina med seboj spoznala. Zato je bilo zlomljenih že nešteto plemenitih in nesebičnih poskusov, da bi se upostavila akcijska (delovna) skupnost mladine. Zato slovenska mladina nima tednika, ki bi pozival k enotnosti, strpnosti in medsebojnemu spoznavanju.

Spominjamo se še zadnje številke »Mladih poti«, ki je v slutnji svoje usode prinesla sestavek »Naš obračun«. Tam je bil podan obračun tega lista, ki ni nehal pozivati k skupnosti. Obračun je bil kar presenetljiv: razne nacionalne, katoliške in delavske organizacije, skavti, gozdovniki, dijaški literarne krožki, liga za zaščito dečev i. dr. so pozdravili misel akcijske enotnosti mladine in so izjavili svojo pripravljenost za sodelovanje... Toda vsi ti napori so bili strti, list je prenehal izhajati...

Strta pa ni bila misel, nasprotno — spontano privre na dan ob vsaki priliki! Prej ali slej bo ta misel tudi prodrla.

C. Zagorski.

Mariborska akademska mladina med obmejnimi prebivalstvom

Vse bolj in bolj se opaža delo najmlajše generacije slovenskih intelektualcev, ki nekoliko drugače pojmujejo svoje delo med slovenskim narodom kot starejši. Mariborska akademska mladina ni ostala samo pri rodoljubarskih frazah, temveč je vkljub vsem težkočam in oviram od raznih strani organizirala delovni tabor na naši severni meji. Za kraj svojega dela si je izbrala vas Leše pri Prevaljah, katere prebivalstvo sestoji iz kmetov in delavcev. Akademska mladina si je navzela za prvo nalogo izvedbo obširne ankete, ki bi natančno pokazala gospodarsko in družbeno zgradbo katastrske občine Leše in Prevalje. Toda mladina ne bo ostala samo pri tem, temveč bo tudi razdelila nekaj daril med najpotrebnejše.

Prve dneve tabora so taborniki izrabili za spoznanje krajevnih prilik in za bližnje poznanstvo s prebivalstvom. Od začeta so se taborniki nekoliko bolj, da

vaščani ne bodo prav razumeli našega dela, kajti razširjeno je mnenje, da je kmet nezaupljiv napram mestnim ljudem. Toda taborniki so proti pričakovanju neverjetno hitro stopili v stike z vaškim prebivalstvom.

Kraj Leše je v resnici bil potreben in vreden naše pozornosti. Tu leži premo-govnik, ki pa že več let ne obratuje. Rudarji so ostali brez dela in vse izjave, ki so nam jih le-ti dali, bi se dale strniti v tri besede: beda, pomanjkanje, nezadovoljstvo. Toda druga stvar, ki nas ni nič manj presenetila, je velika narodna in razredna zavest tukajšnjih rudarjev. Vera v sebe, slovenstvo in slovanstvo ni izginila.

Mladina bo smatrala kot najlepše plačilo za svoj trud v tem, da bo s svojim delom stvarno koristila tukajšnjemu prebivalstvu in da bo tudi praktično spoznala probleme slovenskega naroda.

Ra.

Kresovanje Društev kmetijskih fantov in deklet

Skupno ali ločeno od ostalih organizacij in društev so kresovala po vsej Sloveniji Društva kmetijskih fantov in deklet na predvečer praznika slovanskih blagovestnikov sv. Cirila in Metoda. Kjer je bilo možno so kresovali naši kmetijski fantje in dekleta skupno z ostalimi organizacijami; le tam, kjer to ni bilo radi nerazumevanja nekaterih ljudi mogoče ali drugih organizacij ni, so kresovala Društva kmetijskih fantov in deklet sama.

Po vsej slovenski zemlji so goreli na ta večer številni kresovi kmetijskih fantov in deklet, ki so dokazali, da se kmetijska mladina, zbrana v Društvih kmetijskih fantov in deklet, zaveda resnosti časa, v katerem živimo in da je vedno in vselej pripravljena, da brani našo sveto slovensko zemljo, ki je prepojena z znojem slovenskega kmeta, ki se na njej bori že stoletja in stoletja za svoj obstoj ter da ne bo v bodoče nikoli dopustila, da bi postala slovenska zemlja plen kogar koli. Slovenski kmet in vsa kmetijska mladi-

dina hoče in je pripravljena braniti slovensko zemljo in našo svobodo do poslednje kaplje krvi, kar so pokazali številni kresovi, ki so goreli vsem našim nasprotnikom v viden opomin, da hočemo živeti in si sami krojiti usodo v svobodni in od vseh neodvisni Jugoslaviji. — Nekatera Društva kmetijskih fantov in deklet so zažgala celo več kresov. Tako je n. pr. društvo v Gotni vasi kresovalo kar na šestih krajih. Posebno lepo kresovanje je priredilo društvo na Muhaberu. Pa tudi ostala Društva kmetijskih fantov in deklet po vsej Sloveniji so s kresovanjem dokazala vsem, da se tudi podeželje zaveda nalog in dolžnosti, ki jih ima do naroda in države.

Pri vseh kresovih so se pele številne pesmi, ki so dvignile pri vseh, ki so se udeležili kresovanja narodni ponos. S petjem slovenske himne so se razšle pozno v noč skupine kmetijskih ljudi, ki so na ta večer prislunhile šepetu svobodne slovenske zemlje!

Manifestacija zemlji in delu

Društvo kmetijskih fantov in deklet v Podhosti pri Dolini. Toplicah je praznoval v nedeljo, 16. julija 10-letnico svojega trdega, toda plodnega dela za kulturni dvig slovenske vasi in kmetijske stanovske zavesti. Proslava je bila združena s tekmo žanjic Novomeškega okrožja.

Od zbirališča pred Podhosto se je ob 3. uri popoldne razvila pestra povorka: na čelu praporščak z zvezino zastavo, potem kmetijska konjenica z zelenimi zastavami, godba, žanjice, grabljice, naraščaj z pšeničnimi snopi v rokah, kolesarji, za njimi pa ogromna množica prijateljev in simpatizerjev mladega kmetijsko-mladinskega pokreta.

Ko je povorka krenila na tekmovališče, je bil prostor krog in krog že sklenjen od kmetijskega ljudstva, ki je obdovovalo strumne vrste in smeje obzreval neustrasne Gubčeve vojske in zrla v pšenico, ki je v opoldanski vročini z zadnjimi močmi težko dihala in se onemoglo sklanjala k zemlji.

Zhorovanje je otvoril tov. Jože Bradač, ki je izrazil veliko veselje nad tolikšno množico, ki s simpatijami spremlja delo in napore mladega kmetijsko-mladinskega pokreta.

Po njegovem pozdravu je spregovoril v imenu Gorenjske kmetijske mladine tov. Vinko Kristan, ki je v odločnih in klenih besedah pozval vso kmetijsko mladino, naj se zgane pod zelenim praporom kmet-

sko-mladinske ideje, naj jo podpre in naj gre z njo v boj proti vsem krivicam, ki se delajo kmetijski mladini in vsemu delovnemu ljudstvu.

O važnosti kmetijskih praznikov je spregovoril zastopnik Zveze tov. Ivan Nemeč in poudaril zvestobo kmetijske mladine tej zemlji, tej trdi grudi, ki daje kruha vrednim in nevrednim, potrdil je voljo kmetijske mladine, da hoče braniti to zemljo pred vsemi izkoriščevalci in pred vsemi pohlepneži po njej, notranjimi in zunanjimi.

Ganljivo je bilo gledati, ko se je vsa tisočera kmetijska množica na poziv govornika odkrila v čast temu kruhu, ki rahlo šumi v vetru, v katerega slehernem zrnu je kaplja znoja in katerega slehernem zrnu je zahtevalo krvav žulj. Odkritih glav in toplih oči je zrla množica v kruh, ki je še stal pokonci in marsikateremu je solza spolzela iz oči ob tem prizoru. Na ta način je množica izpričala svojo udanost zemlji, svojemu kruhu in svojo novo vero v lepše življenje, ki mora priti. Po zhorovanju se je 15 žanjic z ostrimi srpi zajedlo v zlati kruh in ga povezalo v snope in še manj kot v četrti uri so urne roke požele pšenico. Lepo je bilo videti kako so se odločno in vztrajno vrgle v tekmo v tem plemenitem delu. Tako odločno in vztrajno se bodo borile tudi za bodočnost vsega delovnega ljudstva.

Po končani tekmi se je spet formirala povorka in ob veselem nazdravljanju svo-

bodi, pravici, kmetiskemu delu in pogumni mladini, odkorakala na veselični prostor, kjer se je izvršila razdelitev nagrad ter se potem razvila prijetna kmetijska zabava.

Iz zveze kmetijskih fantov in deklet

Vuzenica

25. t. m. je polagalo Društvo kmetijskih fantov in deklet na svojem 3. rednem občnem zboru račun o svojem delu v preteklem letu in obenem položilo smernice za svoje bodoče delo. Poročila funkcionarjev so pokazala s kako velikimi težavami in zaprekami se mora boriti naše društvo in radi tega je razumljivo, da delo ni bilo tako uspešno kot smo si želeli. — Pri volitvah je bil izvoljen novi odbor in sicer: Viktor Mravljak, predsednik, Kristina Poberžnik, podpredsednica, Ferdinand Ferik, Alojz Grätze, Marija Zvikart, Klemen Miha, Grätze Anton, Grubelnik Marija, odborniki.

Minimalni delovni načrt, ki smo ga na občnem zboru soglasno sprejeli obsega: tekmo koscev, dve predavanji: eno idejno, drugo strokovno; uprizoriti dve igri, dalje prirediti dva izleta in čimbolj razširiti kmetijski tisk. V slogi in delu vztrajamo!

Gor. Petrovci v Prekmurju

Naše mlado in agilno Društvo kmetijskih fantov in deklet je priredilo v nedeljo 9. julija v proslavo kmetijskega dela veliko tekmo žanjcev. V zgodnjih popoldanskih urah se je zbrala sredi vasi kmetijska mladina, pozdravljena od številne množice in se formirala v povorko, ki je bila izraz volje in navdušenja mladega kmetijskega rodu za borbo, za svobodo in pravice kmetijskega stanu in vasi ter narodne in državne zavesti. Ko je povorka prišla na tekmovalni prostor je stopil na govorniški oder predsednik društva tov. Belec in otvoril kmetijsko-mladinsko zborovanje.

Za njim je govoril in v vznešenih besedah prikazal pomen prireditve delegat Zveze in Okrožja kmetijskih fantov in deklet tov. Kovač, ki je govoril v domačem dialektu pritegnil pozornost vseh na svoj bogati govor. Njegove besede o omalovaževanju kmetijskega dela in potrebi večje narodne zavesti in ljubezni do slovenske zemlje, ki je danes ogrožena, katero pa smo poklicani in jo bomo morali braniti mi, kmetijski ljudje, ki jo negujemo in čuvamo že poldrugo tisočletje, so padle na bogata tla!

Pričela se je tekma, ki so jo spremljali vsi z živim zanimanjem. Po tekmi so bile razdeljene lepe nagrade, na bližnjem vrtu pa se je ob zvokih godbe pričela prijetna zabava. Kmetijski praznik v Gor. Petrovcih je jasen dokaz, da se prebujata tudi prekmurska kmetijska mladina in se bori skupno z vso slovensko kmetijsko mladino pod zelenim praporom za stáro pravdo!

Duplje

Šmarogorski Okraj kmetijskih fantov in deklet priredi v nedeljo 23. julija s sodelovanjem domačega Društva kmetijskih fantov in deklet tekmo žanjic za okrajno prvenstvo. Pred tekmo se zbere kmetijska mladina sredi vasi v sprejod, odkoder odide z godbo na čelu na tekmovališče, kjer se bo vršilo najprej kmetijsko-mladinsko zborovanje. Na tekmo vsi od blizu in daleč, da počastite kmetijsko delo! V slogi in delu vstaja slovenska vas!

Dramlje

Kmetijska mladina, organizirana v Društvu kmetijskih fantov in deklet, priredi 23. t. m. v Dramljah velik praznik kmetijskega dela.

Ob 2. uri pop. je zbirališče pred staro šolo vseh skupin, vozov, tekmovalk-žanjic, koscev, grabljic in drugih.

Ob 3. uri odhod na tekmovališče, govori zastopnikov Zveze kmet. fantov in deklet in Okrožij.

Nato pričetek tekme žanjic, po tekmi pa se vrši velika kmetijska veselica!

Ker je ta dan tudi naša farna »lepa nedelja«, vam kliče: »Iz vseh vasi v Dramlje vsi, kmetijska sloga naj živite«

Donaška gora

Društvo kmetijskih fantov in deklet priredi v nedeljo 23. julija tekmo žanjic, kmetijsko mladinsko zborovanje in prosto zabavo. Vsi prijatelji kmetijsko-mladinskega gibanja pridite na ta praznik kmetijskega dela.

Sv. Bolfenk pri Središču

Praznik žetve, ki ga je preteklo nedeljo priredilo tukajšnje Društvo kmetijskih fantov in deklet je bil veličastna manifestacija in ponovno priznanje delu mladine za dvig naše vasi. Mladina se je zbrala pri tov. Tomažiču na Vitanu, od koder je v slikoviti povorki, ki so jo tvorili: kmetijska konjica z zastavami, kolesarji, žanjice na čelu katerih je bil zeleni prapor in venec iz klasja z napisom: Setvi rast — žetvi čast!, za njim iso deca vezači in ostali gostje odkorakali ob prijetni godbi, petju in vzklilikih navdušenja v Lačevce. Tu pri tov. Ivu Stamparju je stal slavalok z napisom: Za moč, pravico, čest vasi, naše delo naj zori! ob katerem, kakor tudi v bližnjem senčnem sadonosniku je bila zbrana množica gostov, ki so žanjice »v dečvah« navdušeno pozdravljali. Po sprejemu gostov smo se vsi skupaj podali na bližnjo njivo, ker se je okoli govorniškega odra, ki ga je krasila trobojka in zeleni prapor, kakor tudi okoli tekmovališča zbralo čez 1200

Tudi Pazija je treba peljati na kopaljšče!

ljudi od blizu in daleč, lepo in posrečeno izbrani prostor je pa dovoljeval, da so tudi od daleč iz obronkov goric in gozdov prisostvovali in opazovali potek tekme. Po prisrčnem pozdravu na vse goste in zastopnike raznih društev je predsednik tov. Joško Tomažič v krepkih in jasnih besedah očrtal, pomen organizirane dela kmetijske mladine, pomen praznika žetve, pozivajoč pri tem k složnemu in nesebičnemu delu za napredek kmetijske vasi, kmetijskega stanu in kmetijskega doma vse, ki so čistega srca in poštenih namenov. V imenu ptujškega okrožja je pozdravil tov. Mirko Plepelec, želeč delu društva obilo uspehov. Predkrmurjsko okrožje sta zastopala tov. Titan Ludvik in Kumiš Karl. Sledila je tekma žanjic: vkljub vročini, ki je pritiskala, so bile žanjice sveže in čile, ter so na dano znamenje krepko pogonale svoje srpe, da se je zlato rženo klasje hitro vrstilo v snope. Gledalcev se je polastilo nepopisno navdušenje, dasi je to že deveta tekma v našem kraju, še ni izgubila privlačnosti, se ni povsakdaj njila, temveč v polni meri obdržala svoj čar: dati priznanje delu in vlti novega poguma, češ »pridelujemo kruh — kaj je še več?« Jasni obrazov so gledalci sledili slednjemu gibu urnih žanjic, katerih vrste so v prijetno iznenadenje bile pomnožene s številnimi novinkami, mladimi članicami, ki so se pa odlično izkazale. Ena za drugo so hitro prispele na cilj, tekma je bila končana: ocenjevalna komisija je pregledala delo, občinstvo pa se je podalo na veselični prostor, od koder je devet kolesarjev startalo k dirki na progi čez Središče—Ormož—Vuzmetinci. Po ugoiovljenih rezultatih je tov. predsednik pozval žanjice, dirkače in goste k razglasitvi in razdelitvi nagrad, za katere je vladalo živo zanimanje. Podal je besedo med tem prispelemu zastopniku Zveze tov. Vlad. Kreftu, ki je v svojem jasnem govoru pozval vse k složnemu delu v taboru Matije Gubca. Vsi navzoči so govorniku spontano pritrjevali, kakor tudi nazdravljali tekmovalkam ko je bil izdan rezultat. Prva z 19 točkami v 6 in pol min. z 8 snopi tov. Danica Zabavnikova, druga z 18 točkami v 6 min. 5 sek. z 11 snopi tov. Franciška Stamparjeva, tretja z 18 toč. v času 12 minut z 17 snopi tov. Mimika Novakova, ki je obenem prejela pohvalno priznanje za najlepše delo in častico in četrti s 17 točkami v času 7 minut z 12 snopi tov. Katika Lukmanova. Sledilo je ostalih devet žanjic v malih presledkih vse pa so sprejele lepe sponinske nagrade. Tudi dirkači so se prav lepo izkazali: progó 20 km so prevozili v času 62 minut in 15 sek. in sicer: 1. Martin Curin iz Vodranec, 2. Vinko Tkalec iz Središč in 3. Drago Rajh iz Vodranec. Z ozirom na lep potek prireditve, se je razvilo prav prijetno domače razpoloženje, ki mu ni hotelo biti konca. Vsak ki je odhajal je bil vesel, da je v prijetni družbi lepo preživel popoldan, pripomogel k lepemu uspehu z zavestjo, da: »V delu složni zmagamo!«

RAZNO

□ 100 francoskih bombnikov je obiskalo Anglijo in na ta način vrnilo obisk angleškim letalcem ter tako izpričalo tesno povezanost obeh velikih demokracij.

□ V Franciji je vzbudila ogromno senzacijo vest oaretaciji enega urednika pri Tempsu in enega uradnika pri Figaru, ki sta oba osumljena vohunstva. Sprejemala sta velike vsote od neke druge države in se bosta morala zagovarjati pred sodiščem. V zadevo je zapletenih baje tudi nekaj znanih francoskih aristokratov.

□ Francija in Anglija bosta skupno nastopili proti vohunom neke tuje velesile. Upati je, da jima bo na ta način uspelo raztrgati mrežo, ki se razteza preko obeh držav.

□ Egiptovska vlada je sklenila, da bo priznala sovjetsko Rusijo in vzpostavila diplomatske odnose z njo. Rusi namreč niso hoteli brez tega skleniti trgovinske pogodbe z Egiptom. Tudi v Evropi je še več držav, ki nimajo še stikov z Rusijo.

Za ženo in dom

Danes bi težko pogrešali sladkor — некоč ga nismo poznali

Dandanes igra sladkor v našem življenju veliko vlogo. Gospodinje bi ga silno težko pogrešale in bi se ne mogle vživeti v življenje naših prababic, ki so poznale sladkor le v obliki medu.

Evropejci so spoznali sladkor šele po križarskih vojnah. Slišali so sicer že o pred, da tam nekje na daljnem vzhodu pridelujejo »med« brez čebel, toda videli tega »medu« poprej niso. Šele po razpadu rimskega cesarstva so prinesli Arabci sladkorni trs v Evropo.

V prvi dobi so pri nas uporabljali sladkor le kot zdravilo. Da bi ga uporabljali pri kuhi ni bilo misliti, ker je bil silno drag. Le na vladarskih in velikaških dvorih so si ga privoščili v nekoliko večji

meri. Saj je takrat veljalo pol kilograma sladkorja približno toliko, kakor pol tele. Šele ko je postal sladkor predmet trgovine med vzhodom in zahodom, se je pocenil. Krištof Kolomb pa je odnesel sladkorni trs tudi v Ameriko in na ameriškansko otočje, kjer se še danes goji v ogromni množini.

Danes sladkor uporabljamo ne misleč na njegovo domovino in način pridobivanja. Vemo najbolje to, da ga dobimo v vsaki trgovini z mešano robo (seveda za drage denarce). Radi tega pa smo tudi postali mnogo večji sladkosnedeži — lastniki mnogo slabšega zobovja, nego naši predniki.

Ilovica kot zdravilo

Pri nas imamo mnogo ilovnatih klancev. Ko se v potu svojega obraza vzpenjamo po njih in razmišljamo o njihovi manjvrednosti v pogledu rodovitnosti, nam pač niti na misel ne pride, da bi imela ta hladna zemlja kakšno zdravilno moč. In vendar jo ima.

Mnogi ljudje trpe na vnetju žil in sklepov a si ne morejo privoščiti dragih toplotic in zdravilšč, ne vedo pa, da si lahko pomagajo z navadno ilovico.

Poiskati je treba popolnoma čisto ilovico in jo vzeti v globini enega metra. Ilovico je treba posušiti, zdrobiti in presejati. Nato jo zalijemo z mrzlim čajem iz raznih zdravilnih zelišč ter pravim vinskim kisom, da dobimo srednje gosto kašo. Na vlažno platneno krpo namažemo to kašo in pritisnemo ta obkladek na boleči del telesa tako, da je ilovica neposredno na koži. Na vrh položimo kos nepremočljivega blaga, nakar dotični sklep povijemo z obvezo. Ta obkladek naj ostane na sklepu 5—7 ur, nikakor ne več, ležati ni treba. Ko obvezo snamemo, mora biti ilovica še vlažna. Segrevati teh obkladkov ne smemo. Kdor hladnih obkladkov ne prenaša, naj se raje z ilovico ne zdravi. Za vsak obkladek moramo vzeti svežo ilovnatu kašo.

Ako se pojavijo po snetu obkladka na koži izpuščaji, se bolnik ne sme ustrašiti. Ti izpuščaji so dokaz, da je zdravljenje uspešno.

Če pa razmeščamo četrt kilograma čiste ilovice v 1 l vode, jo lahko tudi pijemo. Vendar tega čaja ne smemo kuhati, sicer izgubi zdravilno moč.

KUHINJA

Zeliščna juha. Naberite ali nakupite zelenega peteršilja, krobuljice, luštreka, kislice, bele, črne koderaste mete (mete molarra biti venko manj ko druge zelenjave), vrščice janeža, žajbeljna in pehtrana, vse to zberite, operite in drobno zrežite, deni v kozo 2 žlici presnega masla ali masti, kadar se razpusti, prideni 2—3 žlice moke, toda ne pustite zarumeniti, ampak deni vanjo zelenjavo, prepražite jo nekoliko, potem jo zalijte. Osolite jo; ko je kuhana, ubijite posebej v loncu dva rumenjaka ali eno jajce, dobro je zmešajte, nato počasi vlijate juho in jo mešajte. Na juho morete dati kocke, zrezan pražen kruh ali kaj drugega ocvrtega.

Kartofolna juha. 1 veliko ali 2 majhni kartofoli razrežite na drobne koščke ter mehko skuham v 2 in pol litra slane vode. Deni skoro dve žlici presnega masla ali masti, ko se speni, prideni malo drobno zrezanega zelenega peteršilja in 3 žlice moke. Ko malo zarumeni, zalijate s kartofolno juho ter mešajte, da bo gladko, potem zlijte kuhani kartofoli. V juho dajte lahko na kocke zrezane in v maslu ali masti pražene zemlje, ali vkuham riža.

Nadeta zelena paprika. Vzemi 10—12 še zelenih sladkih paprik, odrežite vsaki na onem koncu, kjer je stebelce, pokroviček, ostalo pa izpraznite, to je: z nožem

izrežite in stresite ven pečke, položite pokrovček nazaj, tako stori z vsemi. Zmeljite ali sesekljajte pol kg telečjega mesa ali mešano s svinjino; zarumenite v žlici masti žlico drobno sesekljane čebule in zelenega peteršilja ter deni k mesu; nadalje prideni malo popra, soli, 3 žlice smetane ali malo juhe, 1/16 riža in 1 jajce; vse to prav fino zmešajte in napolnite s tem papriko, pa ne prav do vrha, položite na vsako pokrovček, ga potisnite malo notri in zložite v kozo. Posebej naredi prežganje z 2 žlicama masti, koščkom sladkorja in 2 žlicama moke; prideni 3—4 paradiznike, skuhane in pretlačene, 2 zajemalki juhe; ko dobro prevre, precedite na papriko, pokrijte in postavite na kraj štedilnika, da počasi vre tri črt ure. Ko je gotova, zložite papriko v skledo s sokom vred, prelijte jih malo s smetano in dajte na mizo.

Praščičja pečenka po načinu divjačine. V kovniku stolci par klinčkov, en lorberev listič, malo popra, limonove lupine in malo kumne. K temu prilijte četrt litra črnega vina in sok od pol čebule ter zmešajte s tem podrgniti 1 in polkg praščičjih zarezanic in jih zavijte v prtič ter deni v leseno ali porcelanaslo skledo. Potem jih zalijte z ostalo marinado in pustite ležati den dva dni; medtem pa jih večkrat obrnite. Preden jih deneš peč, jih podrgnite s soljo, prideni koleščke čebule in žlico presnega masla. Peče naj se počasi. Pri pečenju polijte večkrat z juho in marinado. Končno potresi z žlico moke, odstrani maščobo, prilijte malo juhe, kisle smetane in če treba, malo kisa. Pečenko razrežite ter polijte s sokom in dajte na mizo. Okoli pečenke lahko naložite pečene krompirjeve svalčke.

Bučna solata. Olupite in zrežite na kocke doraslo, pa še zeleno bučo; deni kocke v vrelo slano vodo, kjer naj vro, da so lepo prozorne. Zdajte jih odcedite in polijte z mrzlo vodo; stresite jih na cedilo, kjer se naj ohladi. Zdajte jih deni v skledo, potresi z drobno sesekljanim peteršiljem, česnom in poprom. Zabeli z oljem in kisom ter rahlo premešajte.

Praktični nasveti

Večkratno rahljanje zemlje v vinogradih se v suhih letih jako priporoča. Rahla zemlja se ne osuši tako naglo kot strnjena, zato ne trpijo trte v taki zemlji toliko vsled suše. Zemlja se mora rahljati za dežjem, ko se je dovolj posušila. Ako rahljamo zemljo v suši, moramo paziti da zemlje pri tem ne preobračamo. Suha vrhinja zemlja, ki pride v globočino, vzame iz spodnjih plasti mnogo vlage, zato bi tako delo škodovalo. V suši moramo rahljati zemljo torej tako, da ostane suha zemlja na vrhu.

Napajanje živine. Živine ne smemo nikdar napajati v vsaki mlaki, če hočemo, da ostane zdrava. Napajaj jo vselej le na zdravi in čisti vodi. Najboljše je pa napajati živino ob čisti studenčnici, ako pa te ni, potem naj se napaja tudi ob čistih polokih in rekah, nikdar pa ne ob kalnih lužah in mlakah, v katerih voda stoji in smrdi od raznih rastlin in živali, ki v njej gnijejo. Taka voda je jako ne zdrava za ljudi kakor za živino in prav lahko se zgodi, da zbolijo po njej živina in po živini tudi ljudje.

sladkajte kave s saharinom, saharin je strup, vam pravim! Poslužujte se v gospodinjstvu sladkorja! Ljudje so se spogledali in vsak je mislil na to, da so že pozabili, kakšen okus neki ima sladkor.

Agent. Nekega gospoda, ki se je pečal izven uradnih ur s socializmom, je o važnosti sladkorja nekoč posebno živo predaval, so smatrali za agenta. Za reči, ki gredo težko v denar, je treba danes v pomanjkanju denarja posebno jezičnih ljudi. No, so rekli, ta si pa bo zaslužil provizijo! Govoril, kot da bi rožice sadil, ampak ni vendarle ne bomo kupovali sladkorja. Socialni delavec, ki se je trudil, da bi prišlo v narod čim več kalorij, je postal ogorčen: Na, mi se trudimo s prosveto, ki bi naučila ljudi sladkati kavo in kašo, ti gumpci pa so trmasti in se le posmehujejo!

Uboaga prosveta. Kaj pomaga prosveta, če ni denarja. Slabo se živi ob petju, najsi so melodije še tako sladke...

Sprehod med žitom

Brez predavanja in propagande bi ljudje znali kolosalno sladkati (to je pravi izraz) kavo in kašo, še celo življenje bi si sladkarili, če bi imeli zadosti...

Nemarni materialist, samo o denarju bi vedno govoril in čvekal. Ali ne veš, da je denar hudiceva iznajdba? Mar ne čutiš, da so s to golaznijo, namreč z denarjem, udarjeni v hudicevo prekletstvo le nekateri ljudje? O, narod, zahvali usodo, da ti ni treba prebirati bacilaste bankovce! Boljše so le sladke melodije kot sladka kava. Stradaš, trpiš... O sladko trpljenje, posladkano z gladom, kako nebeško sladko si sladko!...

Za zaslužek gre. Tisti idealni ljudje, ki se pečajo z gospodarstvom in izdelujejo sladkor, morajo biti za svoj idealizem vendar poplačani. Če stane sladkor kak dinarček več, bo ljubi narod že utrpel, saj je že od davna vajen dati. Kak dinar gor ali dol, kaj pa to, kadar gre za poplačati vrtil in nesebični idealizem vrtil delničarjev, ki jim gre samo narod po glavi, namreč kako bi ga osrečil s kakšno primerno dajavo. Zato je od teh dobrotnikov kupila veliko množino sladkorja tudi država, da sodeluje pri delu za ljubi SHS narod.

Plemenit človek vse stori, da bi nastalo v življenju čimveč udobnosti in da bi ubogi človek lepo živel. Zato se potrudil, kolikor le mogoče. Prav zgornjo nam priča o takšni plemenitosti zgodba o plemenitem človeku, ki se je godila v lepi dolini šentflorjanski še ne dolgo tega...

Zgodbica o plemenitem gospodu

Ali poznate to zgodbico? Ne? Prav ničesar niste zamudili, če je niste slišali. Sicer je navadna, ker govori o občutni dobrosrčnosti, katere je malo na svetu, vsak dan manj, vendar bi se dalo živeti tudi brez nje; brez zgodbe namreč, pa tudi brez te dobrosrčnosti. Je pa drugače prav lepa in vzgladna.

Bogat posestnik vile in rentier (al veste, kaj je to, rentier? je francoska beseda!) je imel za sosedo ubogo vdovo s številnimi otroki. Dan za dnem je opazoval skozi okno svoje vile težko življenje sosednih proletarcev, ko mu nekega petka pravi srce: »Podpreti je treba te reveže, da ne bodo stradali! (O, dobrosrčnost, še so dobri ljudje na svetu!) Pomagal jim bom, čeprav so proletarci (besedo je istovetil oz. zamenjal s »komunisti«!) Toda ne bom jim dajal na roko denarja kot ubogajme, ker ne maram odpirati njih rane ponosa in časti. Pošten zaslužek, to je najlepše plačilo! (O plemenitost srca, kako si čednostna ob grem svetu, ki bi rad samo grabil in grabil, ne da bi delal!)«

Stopil je dol v park in na cesto. Pred vdovino bajto se je igralo v prahu sedmero otrok. Uboგი, zakrpani in lačni so požirali prah ter kričali igrajoč se drug v drugega. Najstarejšemu je bilo 14 let; čuval je otroke, svoje bratce in sestrice, in gledal po cesti enkrat gor, drugič dol, da ne bi koga povozil kak avtomobil. Gospod je zažvižgal; še drugič. Fant se je ozrl. Gospod je vabil z roko. Končno je deček razumel, da mu oni nekaj hoče. Uslužen je pridrkal bliže, otrokom je zastal dih. »Kličejo gas, so mislili in strmeli v velik dogodek.

»Skoči v trafikko po časopis!« se je nasmehnil gospod in dal dečku denar za list. Trafika je bila daleč, četrt ure tja, četrt ure nazaj. Ze je stekel in ponosen je bil dečkov obraz, ko se je vrnil. »Tako«, je potrdil dobrosrčnež, »zdaj pa teci še enkrat, pa mi prinesi vžgalice!« Četrt ure tja, četrt nazaj, fant je znal teči kot vihar. V tretje bo šlo rado. »Tako, tako«, se je posladkala plemenitost iz ljubeznivih oči, »še po cigarete pošskoči, dečko!« Skočil — četrt tja, pred četrt ure že nazaj. Gospod se je pred »dogodkom« dobrodušno prižgal cigareto in potegnil dimek.

»Priden si, fant; na, tu imaš, pa nesil ma mi!«

In mu je dal pol dinarja...

Ptui

Večer slovenske besede. Ljubljanski študentje so priredili v četrtke zvečer na-

rodnoobrambni recitacijski večer v mestnem gledališču. Prireditev je zelo dobro uspela, saj je bilo gledališče skoraj popolnoma zasedeno. Mladina je z navdušenjem in z gromkim aplavzom spremljala recitacije mladih gostov. Ob koncu je vse gledališče zapelo »Hej Slovani!« nakaer je pripravila navdušena mladina po mestu obhod.

Laporie

Sokolski nastop v Laporju pri Slovenski Bistrici. Agilna Sokolska četa v Laporju pri Slovenski Bistrici je imela kakor vsako leto tudi letos, svoj javni telovadni nastop. Ze zgodaj jutraj je bilo na telovadnici vse živo. Tam je skupina telovadcev vežbala za popoldansko slajve, drugi so zopet pripravljali sedeže in paviljone, tako da je bil pogled na letno telovadišče, ki je zasenčeno ob strani z gozdom res zanimiv. Popoldan je bila povorka, katere se je udeležilo lepo število sokolskih pripadnikov. Po povorki je bil telovadni nastop, pri katerem so sodelovala razna društva kod Crešnjevca, Poljčane, Slovenska Bistrica in Pragersko.

Kranj

Vsi naši občinski možje in gospodarstveniki te ali one politične smeri, so od nekdaj strmeli za tem, da bi napravili iz Kranja močno gospodarsko celoto, da bi v našem gospodarstvu zavzela mesto, ki mu gre in pripada. Za industrializacijo je imel Kranj vse pogoje in je v tem oziru zlasti pridobila okolica, ki je gospodarsko čedalje bolj začela težiti k svojemu naravnemu središču. V samem mestu, a še bolj na obronkih, je zrastle v poslednjih letih močna industrija, ki je ustvarila iz mirnega, patriarhalnih razmer vajenega malo-meščanskega gnezduca izrazito industrijsko mesto, kojeja industrijska podoba prihaja na vseh poljih vedno bolj do izraza. Kranj ima močne delavske organizacije vseh političnih oziroma svetovno-nazornih smeri, kar potrjuje gornje mnenje. Te delavske organizacije imajo strokovno zavedno članstvo, kar je zopet znak, da je kulturna in tudi gnotna raven delavstva na dostojni višini. Ali narobe. Saj vemo, da kjer je slaba stanovska in radi tega slaba organizacijska zavest delavstva, je tudi gnotno stanje nizko. Kljub vsemu borba za boljše mezdne ni zaključena in tu in tam tiho in nevidno še vedno traja. Vsakdo stremi pač za čim najboljšim zaslužkom! Interes na dobrih plačah delavstva imajo tudi obrtni in trgovski krogi, ker gospodarski razvoj je v veliki meri odvisen od kupne moči prebivalstva. To pravilo drži seveda za povsod!

V gospodarskem oziru je torej mesto vsestransko napredovalo. V socialnem pogledu pa je zanimivo pripomniti, da kraj nima kakih izrazitih delavskih »četrtic« s tipičnimi delavskimi kasarnami, ker mnogo delavcev je, več ali manj z eno nogo še na kmetski grudi. Kranj zaposluje širo okolico daleč naokrog. Večina delavstva prebiva »doma«, odtod velika množina koles, na katerih hite po končanem delu domov.

Od javnih socialnih naprav pogreša Kranj lastno bolnico. V tem oziru smo zelo zaostali. To je čudna stvar. Skoraj vsa Kranjska je navezana na Ljubljano. Kakšne so razmere v ljubljanski bolnici, je menda vsakomur prav dobro znano. V mnogem bi ljubljansko državno bolnico razbremenile novo ustanovljene zdravstvene ustanove na manjših kranjskih mestih, a v tem pogledu bi ravno Kranj, oz. bolnica v Kranju mnogo odtehtala. Država ali banovina naj bi ob sodelovanju občine in drugih prizadetih činiteljev zgradila v Kranju ali njega bližini moderno bolnišnico, kar bi bilo ne le za Kranj, temveč za vso Gorenjsko velikega pomena. V socialnem oziru bi manj premožni trpeči človek mnogo pridobil; posebno za delavske sloje bi bila ustanova važna pridobitev, ravno tako pa bi pridobili seveda tudi kmetje, ki si ob boleznih ne morejo pomagati. Mali človek je navezan ob boleznih na bolnico, ker sanatoriji so predragi. Sanatorij si lahko privoščijo samo bogat človek. Banovina ali država bi se morali v prvi vrsti ozirati na male ljudi. Ustanovitev bolnišnice v Kranju nujno kliče po rešitvi. L.

MARIBORSKA TISKARNA D. D.

VODILNO TISKARSKO PODJETJE SEVERNE SLOVENIJE
POSTREŽEMO HITRO, DOBRO IN PO NIZKIH CENAH
TELEFON 25-67, 25-68, 25-69

MARIBOR
KOPALIŠKA ULICA 6

TISKARNA
LITOGRAFIJA
OFFSETTISK
KAMNOTISK
BAKROTISK
ANILINSKI TISK
KNJIGOVEZNICA
KARTONAŽA
PLAKATIRANJE

Pismo slovenske učiteljice iz Bosne

»Ko sem prišla pred Novim letom v Olovo (ki ima približno tisoč prebivalcev, a ime je dobilo po rudi, ki se tu nahaja — olovo = svinec), sem malo čudno gledala vse skupaj. Imenovana sem za učiteljico gospodinjske šole, a tu o šoli ni ne duha ne sluha. Drugi dan sem šla v 24 kilometrov oddaljeno sresko mesto (da kot začetnica prisežem), a ko sem se zvečer vrnila, so mi vsi čestitali: »Prava ste Spartanka!« Ker kolegica še ni bila dodeljena in niso mogli najti odgovarjajočega poslojca, sem ostala pri kolegici — uprav. osn. šole — 10 dni. Ves čas sem upala, da pride starejša kolegica, da začnem z delom, v katerem sem gledala rešitev. Seveda sem razmišljala vse zelo idealno (kot znano, menda brez razlike, vsa internatska dekleta). Toda precej sem se zmotila. »Starejša« kolegica je ravno leto starejša — po letih, a po izkušnjah začetnica kot jaz. Zdelo se mi je nemogoče, da kot začetnica vodim gospodinjski tečaj, poučujem 30 muslimank, razpolagam z 8000 din drž. gotovine in pišem vso komplicirano administracijo, ker življenje in šola se razhajata takoj na začetku. Precej je drhtel glas, ko sem »otvorila« tečaj in pozvala učenke na vztrajno, marljivo, skupno in neobhodno potrebno delo. Dela sem se oklenila z ljubeznijo in veseljem. Spoznanja in razočaranja so mi vlivala nov pogum. Sicer je bilo marsikaj drugače kot sem razmišljala, vendar volje nisem izgubila. Zavzeta s poukom od 6. do 6. ure, tujka, v čisto novi sredini, sem našla edino razvedrilo v delu. Polagoma sem se vzvela v novo živ-

ljenje, začela spoznavati ljudi in se počasi spuščala z njimi v razgovor. Toda sedaj, ko je preteklo že pet mesecev samostojnega dela, je vse postalo nekako mehanično, internatski idealizem izginja, ostalo je samo nekoliko dni dela in potem — izpit, krona dela. Na koncu privedimo igro iz njihovega življenja. Prvič bodo olovske muslimanke stopile na oder. Zanima me uspeh, kajti dekleta so še pred kratkim bila nepismena. V začetku je bilo v vseh ozirih veliko težje, vendar je sedaj led prebit. (Tudi starši so se v začetku manj ali več protivili, a sedaj popuščajo. K skušnjam, kakor tudi domov, gredo seveda učenke pod mojim nadzorstvom.) Precej me je iznenadilo dejstvo, da so tudi muslimani med seboj podeljeni v dva tabora: »Gajzet« (bolj srbsko usmerjeni) in »Uzdenica« (bolj hrvaško usmerjeni). Ko je imela sosedova krava tele, so me poklicali, naj pomagam; prav tako, ko se je »preobjela« in ko sem pristopila z zavihanimi rokavi, so malo čudno pogledali, a jaz še bolj, ker prvič sem pri takih dogodkih nastopila samostojno. Ko sem poizkušala dobiti orožni list, so rekli: »Vidi vidi, Slovenke, na šta ona još ne misli«. Ko je zadnjič prišel star musliman — gospodar hiše, v kateri je tečaj, je med razgovorom zvil cigareto in ko sem mu prinesla v malih kleščah žerjavico, je začuden vprašal: »Zar i ti znaš?« Kadar jim živo pripovedujem o razmerah pri nas, naših družtvih, sestankih in lepih vaseh, jim je žal, zakaj tudi pri njih ni tako. Vedrane.

Kupujte

ori tvrdkah ki
oglašujejo v

„EDINOSTI“!

Vojna z bacili

Biološka vojna ali vojna z bacili je najnovejša iznajdba, s katero strašijo široke plasti prebivalstva, kajti v slučaju vojne z bacili bi bilo posebno prizadeto civilno prebivalstvo. Vojna s plini se je izkazala, da daleko ni tako nevarna in pogubonosna, kakor so to prerokovali oni, ki so jo propagirali. Na Kitajskem niso dosegli Japonci nobenega znatnega uspeha, ki bi ga mogli pripisovati plinom, čeprav ga uporabljajo, kjer je le vsaj malo nade, da bo prinesel uspehe.

V starih, pa tudi modernih vojnah zadnjih desetletij so bile spremljevalke vseh armad kužne bolezni. Prav pogosto so bile žrtve kužnih bolezni mnogo večje kakor žrtve sovražnikov. Razvoj medicine in higijenskih naprav pa je že v preteklem stoletju omejil kužne bolezni skoro na minimum, čeprav so se v svetovni vojni, ki je vsled svoje dolgotrajnosti izčrpala vsa sredstva za pobijanje kužnih bolezni, spet pojavile, posebno v ujetniških taborih, ko so ljudje umirali na stotine in stotine dnevno.

»Človekoljubni« vojni strokovnjaki so si izmislili, da bi bilo mogoče uničiti sovražnika s kužnimi boleznimi, ki bi se umejno razširile med nasprotnika. V poštev bi prišle predvsem bolezni, ki napadajo prebavne organe, predvsem kolera in tifus. V tem slučaju bi moral sovražnik oku žiti vodo in prehrano, toda pri današnjih razmerah, ko imamo velike priprave za razkuževanje, bi bilo mogoče v kulturni državi obe bolezni uničiti že v kali.

Bolezni, ki napadajo dihalne organe, pri vojni z bacili ne prihajajo v poštev, kajti danes vdihavamo le redko zrak, ki ne bi vseboval kakih kužnih klic, vendar je telo že samo toliko odporno, da jih premaga in uniči. Če bi se pa hotelo škoditi sovražniku z bacili, ki napadajo pljuča, bi bilo to skoro nemogoče, kajti ni mogoče doseči take koncentracije okuženega zraka, da bi oni, ki bi ta zrak vdihaval, res tudi moral oboleti.

Najhuži kužni bolezni pa sta kuga in pegasti legar. Oboje prenašajo podgane, miši in — bolhe. Posebno ruska armada je trpela od pegatega legarja. Vendar je tudi okuževanje nasprotnika s temi boleznimi silno težko in praktično skoro neizvedljivo, kajti neprijatelj bi moral spraviti v nasprotnikove položaje okužene miši in podgane, no to bi se še nekako dalo izvesti, ampak kako bi bilo to z bolhami, je drugo vprašanje, a je znano, da so ravno bolhe glavne nosilke te bolezni.

Ze iz samih teh vrstic se vidi, da je vojna z bacili v teoriji še nekam izvedljiva, da pa praktično skoro v 99 odstotkih slučajev ne pride v poštev. Človek ima dnevno opravka tako pri prehrani kakor pri dihanju z vsemi mogočimi bolezenskimi klicami in kljub temu ne zboli radi njih.

Otoki, ki se dvigajo iz morja in izginjajo

Znano je iz zgodovine, da se je že neshetokrat zgodilo, da so se celi otoki z vsem prebivalstvom vred pogreznili v morje in da ni ostalo od njih prav nikakega sledu. Ravno tako pa se je zgodilo, da je kaka ladja naletela na velik otok, ki ga ni doslej nihče poznal in ki ni bil doslej zaznamovan na nobenem zemljevidu.

Leta 1831. so občutili prebivalci južne Sicilije hude potresne sunke in so opazili velikanski vodeni steber, ki se je dvignil v zrak v višino 50 metrov. Izbruhnili je vulkan na morskem dnu in ko se je poleg pepel, so opazili na svoje veliko začudene prebivalci obale, da se nahaja nedaleč od Sicilije otok, ki je bil dolg okoli pet kilometrov in čigar največja višina je znašala 200 metrov. To se je zgodilo meseca julija leta 1831. Anglija je otok takoj proglasila za svoj in prebivalstvo, po večini ribiči, ki so se na tem otoku naselili, so imeli od tujcev, ki so obiskovali novorojeni otok, velike dobičke.

Otok so krstili za Ferdinandeo. — Oktobra meseca istega leta pa se je začel ves otok tresti in gibati in že v prvih dneh meseca novembra je gledal samo še najvišji vrh otoka iz vode. Končno pa je izginil otok popolnoma in od njega je ostal samo podvodni greben, ki je zelo nevaren ladjam.

Še bolj čudne stvari so se dogajale na otokih Boguslav v skupini Aleutov. Leta 1876. se je na podlagi delovanja vulkanov pojavil otok, ki so ga krstili »Ship Rock«. Skoro trideset let kasneje se je poleg njegovega »rodila« drug otok, ki so ga krstili Rusi za »Boguslava«. Leta 1888. pa je otok »Ship Rock« izginil in mesto njegovega se je pojavil otok Novi Boguslav, ki je imel vrh, ki je bil visok 230 metrov. Samo 20 let je ostalo stanje tako. 1. septembra 1. 1907 je zletel vrh otoka Boguslav dobesedno v zrak in danes o otoku pričajo samo majhni peskoviti predeli, medtem, ko se je otok spet skoro popolnoma potopil.

Zanimivo je, kako je nastal otok Dauntless v zalivu angleške Guyane. Nekega dne se je začela v tem zalivu potapljati trgovska ladja »Dauntless«. Morje jo je pogoltnilo ravno na mestu, kjer vladajo močni morskimi tokovi. Ti so nanosili okoli ladje velike množine peska, morskih alg in sličnega materiala in nastal je otok, ki je danes 15 kilometrov dolg in ki se upravičeno imenuje »Dauntless«.

Zanimivo štivo

Protector von Neurath

Praded sedanjega protectorja Češke Fraiherr von Neurath je bil justični minister württenberškega kralja, ki se je pod Napoleonom bojeval proti Rusom, Avstrijcem in Prusom. Sin tega justičnega ministra in ded sedanjega protectorja je umrl kot zunanji minister. Sedaj 66letni protector je vstopil 1901. leta v berlinski urad za zunanjo politiko in je poročil hčer ko bančnega direktorja Moser von Filsecka. 1903. je bil poslan v diplomatski službi v London in nato v Carigrad, 1916. leta je bil odpuščen iz zunanje-politične službe, ker je denunciral po krivem nekoga poslanika, postal pa je načelnik civilnega kabineta württenberškega kralja. Z velepodjetniki (Stinnes, Duisberg, von Stauß) je osnoval nemški inozemski institut, ki je danes centrala propagande za tujino.

Novembra 1918. leta se je uprlo württenberško delavstvo. Na tej seji je general von Schäfer izjavil, da nima deset zanesljivih vojakov. Na posredovanje von Neuratha je bil dosežen s socialdemokratskimi voditelji sporazum, sestavljen je bila mešana vlada, revolucija zatrta. Weimarska republika Ebert-Noske-Scheidemann je poslala Neuratha kot poslanika v Kopenhagen, nato v Rim, 1930. leta v London, 1932. leta je bil imenovan za zunanjega ministra v Papenovi vladi in je ostal na tem mestu, ko je Hindenburg dal vlado v roke Hitlerju.

Po svoji snahi je von Neurath v sorodstvu z junkersko družino von Devitz, ki ima ogromna posestva in katere člani so v upravnem svetu Junkerjevih tovarn. K družini Dewitz-Neurath spadajo carske baronice von Buxhoeveden. Po materi, baronici von Gemmingen-Hornberg je v sorodu z generalnim direktorjem Hausom Lotharjem Freiherrjem von Gemmingen-Hornbergom, ki ima 12 nadzorniških mest v veliki industriji Röchling-koncerna. — Göringova »National Zeitung« pa poroča, da je sedanjí češki protector baron von Neurath potomec čeških kraljev Přemislav. — Vsekakor pa je tak rodomnik zanimiv in nam pove o tretjem rajhu več kakor vsa druga poročila.

Mednarodna konferenca za pomoč španskim beguncem

Iz Španije prihajajo poročila, da je Francova oblast vzela kmetom zemljo in

jo vrnila cerkvi in plemstvu, poročila o gospodarski krizi, padanju mezd ter o številnih obsodbah. Ustreljen je bil 64-letni stavec Josep Leonart, pesnik, ki je med revolucijo prevajal v katalonski jezik iz nemščine Fausta. Isto se je zgodilo z vodjo katalonske knjižnice Jordo Rubjom. (Katalonski narod se je boril proti Francu, ker je hotel obvarovati svojo narodno svobodo, ki mu je republikanska vlada ni kratila.)

Med tem čaka v francskih Pirenejih v koncentracijskih taboriščih, ki so ograjena z bodečo žico, 300.000 španskih beguncev in 6000 vojakov mednarodne brigade (tudi Slovenci so med njimi) svojo usodo. Francoski notranji minister je priznal, da jih v Španijo ne more vrniti, ker bi bila tam njih življenja ogrožena. Zato se 15. in 16. sestala v Parizu mednarodna konferenca, katero so pozdravili med drugimi Upton Sinclair, Joliot Curie, Leon Jouhaux, pa tudi knežinja Athollska, Delbos, dr. Forel i. dr. Prav gotovo se bo moglo več prostovoljcev mednarodne brigade vrniti v svoje domovine, španske begunce pa bodo sprejele razne države. Mehika je že pristala, da sprejme 40.000 beguncev. —ski.

8. Obiščite MARIBORSKI TEDEN

od 5. do 13. avgusta 1939

Polovična vožnja na železnicah od 1. do 17. avgusta 1939

VELIKA GOSPODARSKA IN KULTURNA REVIIJA

Industrija — Trgovina — Obrt — Kmetijstvo — Velika tekstilna razstava — Tujskoprometna razstava — Gostinstvo — Vinska pokušnja — Razstava narodnih vezenin — Narodopisne razstave — Jubilejna gledališka razstava — Skautska razstava — Razstava malih živali — Številne specialne razstave — Koncertne in gledališke prireditve — Sportne prireditve — Veselični park na razstavišču itd.

5.—6. avgusta festival slovenskih narodnih oblačev

Obiščite Mariborski otok, najlepše kopaljšče v Jugoslaviji!
Obiščite zeleno Pohorje in sončni Kozjak!
Obiščite vinorodne Slovenske gorice!
Obiščite veseli Maribor in njegovo okolico!

Mariborski teden je najlepša priložnost za obisk naše severne meje!

